

Töö ja Wõitlus

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Töölise Partei häälekandja

№ 9.

Tallinnas, 24. juunil 1920.

№ 9.

Toimetus ajutiselt: Falkspargi uul. nr. 2, kort, 12.

Talitus ajutiselt: „Walwaja“ ruumes, W. Pärnu maant. nr. 31. Awatud kella 5—7 p. l.

Tellimise hind: 10 marka kuus.

Üksik nummer 3 marka.

SISUKORD: H. K.: Parunitele tasu, maatameestele kiwi — A. L.: Kodanline „Ilukirjandus“. — er.: Kodanluse „armsad wabadused“. — i—: Proletariaadi diktatuuri loow töö ja ametiühisused. — rr: Luhta läinud lootus. — A. M a n u i l s k i: Nõukogude maapoliitika Ukrainas. — P. Keerdo: Liikuw palgamäär. — Rahwuswaheline töölisteliikumine. — H. Kruus: Wastuseks Wiktor Kingisseppale. — Kuidas wangilaagrits elatakse. — Wäike weste.—Ajakirjandus ja elu.—Kirj toimetusele.—Protest

Parunitele tasu, maatameestele kiwi.

Enne oktoobri revolutsiooni, 1917. a. juwel ütlesid enamlasted: „Meie eest teewad kihutustööd suurühtlased.“ — Töörakwa revolutsioon mujal, samuti ka Eestis, wõib ütelda: „Meie eest teeb kihutus-tööd kodanline diktatuur ise.“

Õige. Tarwis ainult tema demokraatlikke pühase kergitada, et töörahwes, kes kojasa on, näeks tema tõelist ihu. Kuid kõige selgemini tuleb nähtawale selle silutud herra — kodanlise diktatuuri — hirmur ihu kõigi oma parwadega, kui ta nii ahneid samme astub, et ise oma säärikuid ülles kerib. Seda juhtub tihti. Tarwis ainult waadata.

Eesti proletariaat on demokraatlikkude hüüdsõnade leitjakust, mille tahja kodanlus oma diktatuuri peitnud, praegu kiiresti toibumas. Walitsewa kihi saagiahnus on selleks ise kõige mõjuwamalt kaasa aidanud. Maatöölised, kes kõige rõhkem seda märki olid sisse wõtnud, näewad nüüd oma filmaga, mis tähendab maareform ja selle teostamine kodanlises korras.

Aasta tagasi ei olnud maaproletariaadil neid kogemusi, mis tal praegu on. Ja uusti tuleb iga päewaga juure. Walitsew diktatuur on oma reied paljaks koorinud. Ta lähleb päew-päewalt jultgemaks ja asub hoogsamale pealetungimisele. Ja selle awalduksena on muu seas praegu jälle päewakorrale kerkinud wõõrandatud maade eest tasu maksmise küsimus.

Mida õelbi maatamehele aasta tagasi, kui weel „enamlane“ oli tarwis läia?

Õeldi nimelt: Parunilt wõtame maa, tema selgroo murrame. Maa jaad sina, maatamees, nõh nii,

umbes kaheljobuse talu. Et ja „kehwen maatarwita“ oled, jaad ja siiklikku abi „ehituste, inventaari muretsmise ja maaparanduste jaoks pikaajalise kustutatawa laenu naol.“ Tingimata jaad, sest waata, selleks asutame maapanga.

Maatamees päris: „Kust te selle inventaari wõiate?“ Wastati: „Küll me saame, weame wäljamaalt ja teeme kodus. Kõike jaad, kui aga raha on.“

Maatamees wangutas pisut umbusklikult pead: „Kus te aga selle raha saate?“ — „Küll me ka seda saame, näe kaubandus- ja tööstus on juba jalgu alla wõtnud.“ Maatamees wõngutas weel kord pead: „Ei tea, kas te parunile ka wõõrandatud maa ja inventaari eest tahate tasu maksta.“ Wastataja otsaesine tõmbus pisut kipra: „No jaa sellega on nüüd asi kõige täbaram. Ega me neile wõllarogadele naljalt ka ei maksaks, aga waata, see „wäljamaa“, „Euroopa.“

Ja siis õli see tund, kus Otto Strandmann „Wabas Maas“ kirjutas omad ajaloolised read: „Oleks meil praegu niisugune revolutsioon, mis meie majanduslikule korrale paneks täiesti uue aluse, ei wõiks tasust juttu olla. Aga niisugune ei ole meie revolutsioon, sest siis oleks ta enamline revolutsioon... Meie elame Wenemaa lähedal, meil on enamluse haigus kardetawam. Seda teatakse ka mujal. Sellepärast peame walwel olema. Ja meie peame hästi ära andma oma Euroopa kultuuri eksami. Igasugune kõrwalokaldymine enamluse jälgedesse ahwardab meid hukatuslega. On ajalooline filmapiik, mis ei kordu Eesti rahwa elus nii pea, wõib olla ilmaksi... Meie tahame, et meie maa peab waba olema... Kuid oma kodu peame rajama Euroopa kultuuri nurgakiwi peale, läänest peame omale tuge ofsim.“

Maatamees sügas kõrma tagust: „Imelik maa see „Euroopa“, näha, ainult burshuid seal olemas: Ei luba ilma tasuta, paruni „selgroogugi“ murda. Ju siis ikka wist maksa tuleb. Kui ei maksa, näe ei tule de jure'd. Ja ei ole seda, ei saa ka maad. Wõib tulla wenelane, võib tulla sakslane, võib tulla inglane, teeb jälle mis tahab... Ja otsas kõik see „oma maalapike“. Leht kirjutab nii iga päew.“

Sotsid aga hüüdsid: „Maa eest tasu ei saa, aga inventaar, nõh selle eest tuleb maksa, sest muidu kutsume, terve „maailma kuradid“ endile kaela.“

Maatamees läks kodu: „Olgu mis on, maad ikkagi saab. Ja maapank annab raha kah.“

Targad mehed aga Tallinnas teadsid: „enamlane“ ei ole veel kahjuta. Ja ofustati: „Kõige maailma kuradite“ waigistamiseks tuleb tasu maksta inventaari eest. Et aga maatamees wäerinnal kõhklema ei lööks, tuleb tasu maksmine maa eest edasi lükata. „Eriksaadus“ selle kohta tuleb wastu võtta, kui maatameest „enamlase“ wastu enam tarwis ei ole.

Nii see sündiski.

Aasta on mööda jõudmas.

Mida on näinud, mida on tunnud maatamees omal kohal? — See on pikk kannatuste ja pettumuste rida. See on kodanluse demokraatlikkude pettuste paljastamise aasta. Piiblipahjune raamat kirjutatakse sellest.

„Kõrvalt kinni ja põlwega rindu! — seda on meie nurjatu parunite walitus ära teeninud.“ — kirjutab „Sots“ novembris 1918. — „Parunite selgroo murrame!“ hüüdis tööerakondlane Weiler augustis 1919.

Maatamees uskusi: parun saab hundipassi, kui juba kaks Ajutawa Kogu „wägawat“ nii kõrgiwad.

„Selgroo murrame!“ — nii hüüti. Kuid selle kõuekärgetuse warjus tegi Saksa Parun Eesti paruniga lepingu. Eesti saks patsutas oma waneemale ametiwennale sõbrahulst olale: Lõri kõik see selgroo murdmine! Ega me mõned Aasia mehed pole, Euroopa kultuuri ehk ami teeme ju. Maad ja edasi pidada enam küll ei saa. Näe, rahwas ei salli sind enam. Maa peab saama maatamees. Kuid hallparuni poeg on ka maatamees. Mida sa aga kindlasti pead saama, — tasu pead sa saama.“

Ja endistele parunitele makseti tasu. Miljonilise wäärtusega mööblid, kunsti- ja wäärtasjad rändasid pikkades woorides linnade poole ja sealt edasi wäljamaale. Inventaari eest makseti ka „korralik kopik.“ Maa eest tasu andmisega wiwitati, sest tund ei olnud veel tulnud.

Nüüd arwatakse see käes olewat. Nüüd on sõjaseadus ilma sõjata. Nüüd on kõik kodanlised kantid kindlustatud. Maatamees on Mooramaa mees, kes oma töö teinud. Nüüd makstakse parunite maatamehe nulgimise eest tasu. Ja maatamehe taskust. „Euroopa“ ees tehakse „kultuuri ehk ami“.

On iseloomulik, misuguse wingerja wiisadusega praegu päewakorradele wõetud maa tasu seadus oma pead tõstis. Riikliku abiandmise seadus „kehwe- maile maatarwitajatele“ ei tule ega tule põllutöö- ministeriumi emahust. Selle wastu aga oli tasu seaduse tiinuse aeg üsna lühikene. Enne kui lumi läks oli ministerium oma tite juba Ajutawa Kogu maakommissjonile ristimiseks ette pannud. Maakommissjon arwas: „ei ole veel aeg“. Nüüd paneb aga juba walitus selle Ajutawale Kogule ette.

See on Tõnissoni kabineti teenus, et ta kodanlise wõimuwaltisuse kiskjad hambad „demokraatiast“ ülestursunud mokkade tagant selgemalt päewawal- gale toonud. Ja seda isearanis maaküsimuse suhtes. Jaan Tõnissonil olid siin, kui ta peaministri portfelli pika wõitlemise järele lõpuks enese kätte oli saanud, teatawad ülesanded. Ja need ülesanded on lausunud Tõnissoni kõnes 9. novembril hallparunite „põllutöö“ kongressil: „Maaseadus kõidab meil teatud määral käed... Meil tuleb aga seda wastu võtta, kuid kas meie ei saaks mitte neid hädaohtu ära hoida, mis selle seaduse täht-tähelelise maksmapanekuga tuleks, tähtis on maauenduse kawa wälja töötada praeguste wõimaluste piirides. Tuleks eriseadust täiendawalt wälja anda.“

Kuidas Tõnisson „wõimaluste piirides“ maaseadust „teostanud“, selleks on enam kui poole aasta kogemused selja taga. Sellest kõnelewad kõige selgemalt maatameeste aruanded kohtadest maatöölise ametiühisuste kongressil. Ja asiata kistate maaliitlased, Tõnissoni kabinet on teie talu ülesandeid teeninud kõige kohusetruumalt. Ta on truiks jäänud enesele, kui ta ka nii suure wiisadusega maa eest tasu maksmise seadust Ajutawa Kogu ette upitab.

„Kehwemad maatarwitajad“, kellele maaseadus riiklikku abi lubab, mida maapank teostama peab, ei saa maad võtta, sest neil puudub ader, hobune, lehm. Nad on maa saanud paberil, tegelikult aga kiwi, sest maaga ilma inventaarita on niisama wähe ära teha, nagu kiwiga. Uue testamendi päiwil tehtud nõiasõnadega ka kiwist leiba. Kuid wahpeal on ainete muutmise kunst maailmas sedawõrd tagurpidi läinud, et maastki ilma ädra ja hobuseteta leiba ei saa.

Kui maatamehed riiklikku toetust nõuawad oma majapidamise jaoks, hüüab kodanlus nüüd: „Kust riik selle raha wõtab?“ Kui aga parunitele töörahwa nulgimise eest tarwis täielikult maksta, siis peab riigil raha selleks „jakkuma“.

Päewaselge on nüüd, kuidas „rahwawalitus“ parunitele tasu maksab, maatameestele aga kiwi annab.

H. K.

Kodanline „ilusirjandus“.

On asju, mille siju tarwis on kuidagi warjata, kaatta, et selle siuga tutwunemine mitte wiha ega wastikust ei ärataks. Kõige parem abinõu selleks on, anda asjale wäliselt wiisakas kuju ja ülewõõbata ilustusega.

Niisugust katet tarwitab kapitalistlik — kodanline riik, riik, mis on rajatud töörahwa orjuse ja kurnamise peale, et seda oma siju warjata. Kõige pealt antakse selle riigile „demokraatlik“ worm, s. o. kõrgemad riigiasutused walitakse üleüldise ja ühetasase hääletamise teel. Muidugi unustakse selle juures, et kodanlastel, kellel küll samuti üks hääle, kui töölisel, selle ühe hääle juures määratud warandused wõiwad olla, millega mingit raskust pole ajalehta ja kodanluse heaks kihutus-töö tegijad üles osta, samuti riigiwõimu kandjaid ja ametnikke. On kord kodanlisele riigile sarnane wiisakas worm antud, siis on teda tarwis „wabaduste“ lakiga weel üle tõmmata. Seda osa täidawad „demokraatlikkude“ riikide põhiseadused. Üheks paremaks eksemplariks sellest küljest on Eesti wabariigi põhiseadus. Niisuguseid wabadusi siin küll ei leidu! Isegi „palwetega“ wastawate awalikkuude asutuste poole“ pööramine on lubatud! Kuid see ongi ainukene „wabadus“ selles terwes wabaduste regs, mis mitte samas paragrahwis teise poolega ei ole tagasiwõetud. Waatame mõnda neist „wabaduse“ paragrahwidest ligemalt. Nii lausub paragr. 13. sõnawabaduse kohta: „Eestis on wabadus oma mõtteid awaldada sõnas, trükis, kirjas, pildis ja kujutuses. Seda wabadust wõib kitsendada ainult kõlbluse ja riigi kaitse ks.“ Kuid kus algab ja kuhu lõpeb see riigikaitse, milleks sõnawabadust kitsendada wõib? üleüldise arwamise järele on meil, näituseks, praegu rahuseisukord, kuid peaminister seletab Asutawas Kogus, et „riigi julgeoleku pärast raske südamega“ pidawat sõjaseadust edasi pidama. Peaministri ja nähtawasti terve walituse arusaamise järele tükib musttuhat waenlasi praegu riigile naha kallale. Ja misugune tagatis on selleks, et need härrad üleüldise silmapilgu leiawad, mil „julgeolek“ kindlustatud? Wõib olla ei tulegi seda õndsat silmapilku! Nii kaua aga, kui „julgeolek“ walituse arwamise järele kindlustatud pole, wõib igaihele suu peale lüüa, kes meelepärast ei räägi. Mis tarwis siis see paragrahw trükiwabadusest, mil- leks sarnane literatuur?

Samuti on lugu kõigi teiste wabadustega, mis põhiseaduses ülesloetud. Ühtegi neist kenakes- test asjust, nagu isikupuutumatus, korteripuutü- matus, südametunnistuse wabadus pole ära unusta- tud. Kuid paragr. 26. paneb nimetatud headele as- jadele, mis paragr. 8, p. 10. ja p. 11. ülesloetud, ilma wigurdamata käe peale. Paragrahw 26. alusel on makswad „kodanikkude wabaduse ja põhioiguste erakorralised kitsendused.“ Muidugi, kui kodanlusele jalgealune tuliseks läheb, siis on „erakorralised kitsendused“ oskehohe käepärast! Et nende „erakorraliste kitsenduste“ nõelafilmaft mingi wabadus läbi ei lähe on iseenesest mõistetaw.

Ka „streigiwabadus on Eestis kindlustatud“. Arusaadawalt häiwad ka streigiwabaduse kohta „erakorralised kitsendused“.

Wiimase wabaduse wastuwõtmisel oli Asuta- was Kogus lõbus etendus. Ei ole sarnast pörutawat

janti enam kaua näinud. Rahwaerakond omas är- kamisaja meeste südamepuhtuses, oli streigiwa- baduse wastu. Tööerakond oli kõhkwel. Üks nina awaldas oskehohest eitawat seisukohta streigiwaba- duse wastu. Seal ilmus aga, korruga Konstantin Päts ja ajus streigiwabadust kaitsema! Oli hale ja armas waadata tööerakonda selle paragr. hääletusel. Tööerakonna „töö“ ei olnud siin sugugi kerge. No kuidas hääletada „rahwa kasude kaitsejal“ töö- erakonnal streigiwabaduse wastu! Rahwaerakonna „ärkamise aja woolud“ panid selle samuti täba- rasle seisukorda. Kuid hirm streigi eest oli sedawõrd suur, et ikkagi wastu hääletasid. Päts selle wastu aga tegi suurepäralist demagoogiat. Olgu streigi- wabadus! Sest ei tähenda ju midagi, kui wabadus paberil olemas on. Tuleb streik, siis wõib tema wastu oskehohe jõudu tarwitada, waja ainult kuu- lutada, et „julgeolek“ on hädaohus. Tööerakond aga oli maaliidu kulul hea juhtumise kaotanud wabamaalikkude demagoogiat teha.

Oieti on ju kogu see põhiseadus demagoogi- line trump, mis kodanlisele riigile rahwawalituse ilme peab andma.

Huwitaw on meie sõjide seisukoht selle põhisea- duse wastu. „Sotj.“ nr. 134 kirjutab K. A. põhisea- duse wastuwõtmise puhul: „Ei tarwitse sugugi oma kätetööst wastika waimustuses olla, ei tar- witse sugugi äärmiselt heatahtlik olla püüda, — et siiski tunnistada: Eesti wabariigi põhiseadus, nii nagu see Asutawa Kogu poolt kolmandal lugemi- sel wastu wõeti, on üks demokraatlikumatest põhi- seadustest üleüldse.“ Ja muidugi, kui K. A. wale- raha õige asemel wõtab. Ei oleks K. A. ke üle- liigne Maryi arwamist selles asjas meeletuletada, sellesama Karl Maryi arwamist, kelle sõjtid nüüd nii südilt oma „kaitse“ alla (milline julgus!) on wõ- nud. Mary oli weidi teisel arwamisel. Kaitstes Pa- riisi kommuunat, tähendab ta oskehohe, et tõstne demokraatia kodanlises riigis wõimata on.

Kuid kiidulaulust demokraatialle ei ole kül- lalt K. A. kirjutab edasi: „Mis eraldi tööliste- klassi osawõtmise riiklisest wõimust puutub, siis on talle see samadel alustel kindlustatud, kui teiste- tele kihtidelegi, sest Eesti põhiseadus ei tunne mingisugugi awalikka eesõigu- si, mis olen ekshid rikkusest,*) seisusest, usust, rahwusest, wõi sugust.“

Põhiseaduse paragrahw 24. lausub aga: „Era- omandus on Eestis igale kodanikule kindlustatud.“

Mis see siis on lugupeetud K. A.? Eks ole see ju awalikk eesõigus, mis ainult rikkastel on. See pa- ragrahw ei käi ju ometigi proletaarlaste kohta. Eraomandus ongi ju kodanlises riigis esimene awa- lik eesõigus kodanlastele. Sellest õigusest ripuwad aga kõik teised eesõigused ära.

Rikkastel on koosolekumabadus, sest et neil wa- ba aeg ja riigipolitsei kaitseks. Samuti trüki-, sõna- wabadus on neil, kellele aineline jõud trükikulude kandmiseks, kellel trükikojad ja ajalehed. Mis kodu-

*) Arwendus minu A. L.

paiga puutumatusse puutub, siis võib töolist ettevõtja tema „kodupaigast“, mis kuskil wabriku juures ilma pikema jututa, kas ofsekohje, või kui see nii võimalik pole, siis kaudsete abinõudega välja suruda. Nii polegi ju proletaarlasel õieti mingit kodupaika.

Wõi mis kasu on proletaarlasel paragr. 12. nimetatud õigustest: „Teadus, kunst ja nende õpetus on Eestis waba.“

Et õppida, selleks on tarwis aega ja warandust. Proletaarlasel aga neid ei ole. Nii jääwad ka teadus ja kunst selle peale waatamata, et nad „wabad“ on, proletaarlastele kättesaamatuks.

Nii siis, niikaua kui kodanlaste esimehe eesõigus — eraomandusõigus — ärakaotud ei ole, niikaua ei ole juttu mingist wabadusest töolistele. Kõik need wabadused on sisuliselt ainult kodanlastele, kellel warandus, kättesaadawad. Kodanlaste riikide põhiseaduste paragrahwid on aga kogu kõlawaid sõnu, pettemeelitugi rahwale.

A. L.

Kodanluse „armjad wabadused“.

Eesti wabariigi põhiseadus on Asutawa Kogu poolt lõpulikult wästu wõetud. See olla üks demokraatlikumast põhiseadusest kogu maailmas, nagu isegi „Sots.“ julgub kinnitada. Meil on teisel juba mitu korda juhust olnud paljastada seda sifu, mis nõndanimetatud demokraatlik kapitalistlik-kodanluse korra kestusel on. Siin tahame peatada ainult põhiseaduse mõne paragrahwit arutufel Asutawas Kogus ilmsiksistunud nähtuse juures.

Igale klasseiteadlikule töölisele on ju praegusel ajal selge, et kodanlus töolisteklassile ainult niipalju järele annab, kuipalju töolisteklass ise oma organiseeritud jõuga suudab kodanlusest välja pigistada. Kõik ilusad lubadused ja kõlawad sõnad wabadusest on ainult silmapete, millega kodanlus töörahwa meeli püüab segada, omade isude ja ihade tõhijt sifu warjata ehk „suupäraseks“ teha. Sellest seisukohast tuleb hinnata ka meie „kõige demokraatlikumat“ põhiseadust. Seal on mitmes-kümnes paragrahwis üles loetud terve rida igasuguseid õigusi ja wabadusi. Ent pea iga sarnase paragrahwit teine pool lausub, et neid õigusi ja wabadusi võib kaitfendada „awaliku julgeoleku ja riigikaitse huwides“ jne. Mis wiimaste sõnade all mõeldakse ja mis nad töolisteklassile tähendawad, see on kõige lähemast minewikust küllalt hästi meeles. „Awaliku julgeoleku ja riigikaitse huwides“ wõidi kümnetel kordadel töoliste organisatsioonide töhkuda, töoliste esitajaid wangistada, üle piiri saata ja maha tappa. Samades huwides tembeldati iga töoliste kaitse oma majanduslikku seisukorda parandada „mäsukaitseks“ ja talitati selle järele „karmi käega.“

Erkib, kes arwab, et see „karm käsi“ edaspidi, meie „kõige demokraatlikuma“ põhiseaduse maks-mahakkamisel kaob. „Riigikaitse huwides“ osatakse

ettekäändeks ikka leida, ja põhiseaduse oja, mis puutub kodanikkude õigustesse ja wabadustesse, jätab wäga laia võimaluse meie „riigikaitse huwides“ patenteeritud kaitsejale oma tahtmise järele talitada. Wõtame näituseks „streigiwabaduse“, millest paragrahw 17. juttu. Asjata pani üks rahwaerakonna adwokaat ette seda oja paragrahwist wälja jätta, sest et ta mitte midagi ei ütlewat. Ka meie arwates ei ütle sarnane „streigiwabadus“ midagi, nimelt töolistele mitte. Aga just sellega, et ta midagi ei ütle, peaks ta kodanlusele wastuwõetaw olema. Ühest küljest on ikka kena kiidelda: wadt, misugused wabadused Eestis kõik maksawad, mõtelge, isegi streigiwabadus on põhiseaduses tunnustatud! Ent teisest küljest lubab seefama põhiseadus „awaliku julgeoleku“ kaitse taha pugeda ja töoliste, kui nad esukibeduse surwel kipuwad streikima, — „karmi käega“ wastu astuda. Tõesti, asjata ruttas rahwaerakonna „kuldsoo“ Kuusner „streigiwabaduse“ wäljaheitmise ettepanekuga. Peale muu on teinekord rahwaerakonna ministritelgi tarwis streikida, s. o. walitsuse kriisi teha, midugi küll „riigikaitse huwides.“

Asjata paljastas end minu arwates ka tööerakond, kui ta surma- ja ihunuktluse keelu paragrahwit põhiseadusest aitas wälja hääletada. Paremm oleks ikka olnud, kui see keeld „põhimõttelikult“ maksmaks oleks tunnustatud, „wäljaarwatud kaitseisukorras“. Müüd tegi aga hra Olesk tõesti karu teene Eesti kodanlusele ja „töö“-erakonnale, kui ta seletas, et surmanuktlus „üks otstarbekohasem“ karistuswiis olewat. Ta on tõesti otstarbekohane töörahwa karistamise wiis kodanluse käes, seda nägime Soomes 1918. algul, seda näeme Ungaris praegu, Saksamaal Moske ja Eestis hellati walitsuse all. Ei oleks tarwitfenud hra Oleskil seda „otstarbekohasust“ wäga kaitsta, töörahwale on ta hästi tuttawaks saanud omade walijate kogemuste waral.

Kas weel rääkida sellest, et sama rahwaerakonna adwokaat, kellest eespool juttu oli, ette pani wälja heita paragrahwit, milles lubatakse kinnitus- ja teiste töökaitseaduste maksmapanekut? See ettepanek ei saanud küll hääletenamult, aga on siis töökaitseaduste maksmapanek meil kindlustatud? Wist kõigil on weel meeles haiguste wastu ja emade kinnitamise seaduse waewarikas teekond komisjonist Asutawa Kogu ette ja sealt tagasi komisjoni. See teekond on kestnud juba 1919. a. nowembrikuust saadik ja just sellepärast, et seadus on töökaitsekomisjonis rajatud põhimõttele: kõigi palgatöoliste (ilma erandita) kinnitamine ettewõtjate kulul. Sarnane põhimõte on ometi meie „rahwa“ ja „töö“-erakonnale wastuwõetmata ja nad katfuwad seda igal wiisil kärpida. Lubadused jääwad lubadusteks; neid on tarwis ainult walimiste kibutustöö ajal, „tegelikult“ on need „läbiwiimatud“, nagu tööerakonna targad seadufetundjad jetaawad.

Nii langeb meie kodanliste ja wäikekodanliste erakondade demokraatlikkus kokku tõelikkuse ees

nagu wahumull tuule käes. Töörahwad peab siit tegema tarwilised järeldused ja ei tohi end petta lasta mingisugustest ilusatest sõnadest. Ainult töörahwa organiseeritud jõud on see, mida kodanlus kardab, mis töörahwale paremad elutingimised loob.

—er.

—o—

Proletariaadi diktatuuri loow töö ja ametiühisused.

(Järg.)

Proletariaadi diktatuuri ajal on põhjalikult muutunud ametiühisuste kuju. Kui tööliste wõitluse organisatsioonid on nad oma tähtsuse kaotanud, selle asemel on nad omandanud sotsialistliku wõimu organide tähtsuse, mis töötawad majandusliku elu korraldamise alal käikkäes proletariaadi üleüldisriiklike asutustega. Nemad on nüüd tööliste kontrolli teostajad, nemad registreerivad ja jaotawad ettevõtete wahel tööjõudu, korraldavad ühes kooperatiividega ja nõukogude toetusosakondadega ainete wahetust linna ja küla wahel, nemad wiivad üleüldise töökohustuse läbi. Wastawalt nende ülesannetele on muutunud ka nende organisatsiooniline kuju. Läbi on wiidud neis ki äärmine keskkoondus ja kindel distsipliin, mis aitab tööliste hulka üleüldise teadwuse kiirele kaswule kaasa. Et sotsialistlikus tööstuses on läbiwiidud ettevõtete sündikaatidesse liitumine, siis on ka ametiühisused organiseeritud mitte enam ameti, waid tööstusharu järele. Kõik töölised, kes töötawad näituseks masinaehituse alal, olgu nad siis puu, wõi raua töölised, kõik on koondatud ühte masinaehitustöölise ametiühisusse. Kohalikud ametiühisused sünnitawad oma esitajate kaudu, esiteks ringkonnad, siis üleriiklise masinaehitustöölise ametiühisuste liidu. Nii on see korraldatud kõigis tööstuse harudes. Kohalikud ametiühisused on kohustatud täpisealt täitma keskliidu käskusid. Need aga lomakorda töötawad üleüldiste kongresside poolt antud juhtnõrude põhjal. Wabriku walitjustesse ja rahwamajanduse nõukogusse walitud ametiühisuste esitajad wastutawad ametiühisuste ees ja nende tegewuse järele walwawad liitude juhatused.

Siin kirjeldatud tööstuse korraldus on räjatud lkoguni uuele ennenägematule alusele. Tööstuses puudub täiesti peremehe „autoriteet“, millega töölised aastakümnete jooksul harjunud ja mis on neile töö juures kubjaks olnud. Nüüd on tööline iseene pe-remees, sellepärast peab tema hingeliselt täiesti muutuma, temas peab w a b a k o h u s e i u n n e kaswama. Et aga see hingeline uuesti sündimine kõigi juures mitte nii kergesti ei lähe ja õige suurt osa töölistest enam-wähem kauemat aega waldawad wanad harjumused ja kalduwused, mille siju on töö wihkamine ja põlgamine ja mida neisse istutanud rööwkapitalistlik hord, siis on loomulik, et peab leidma ka abinõusid, kuidas seda kapitalistliku aja-järgu „pärandust“ kahjutuks teha. Wastasel juh-

tumisel ei saaks ka kõige paremini kawetsetud sotsialistlik tööstus edeneda.

Kes peab siis ettevõtetes töowiljakuse tõusu eest hoolitsema?

On arusaadaw, et seda ei suuda teha tööstust korraldaw keskkoht, kellel mingisugust wõimalust ei ole kohtade peal töökäigu järele walwata, küll wõiwad aga tööliste eneste klassi organisatsioonid — ametiühisused selle ülesandega toime saada. Ametiühisused peawad waba aga kindla töö distsipliini looma, sellele konkreetse siju andma ja ta tööstuses maksuma panema. Selle juures ei pääse alguses teatawast sunniawaldusest mitte mööda ja just sellepärast on tähtis, et distsipliini maksuma paneks mitte mõni riiklik keskwoim, waid töölised ise. See ei sünnita siis mitte waenu tööliste ja walit- suse wahel, kes hulkadest enam-wähem kaugel seis- jah, ja surwe ei ole siis kufagilt wäljast peale suru- tud, waid tekhib seestpidi teadlikkuma osa tööliste eneste poolt. Sellel on kahjemata suurem kaswa- tusline mõju, kui ükskõik misugusel wälimisel sur- wel.

Sellest seisukohast wälja minnes on ka Wene- maal ametiühisuste ülesandeks määrata palkajid ja töötingimisi, milleks nad walivad erikomisjoni, kes kollektiivlepinguid terwe tööharu kohta kokku seab, maksuma paneb ja nende täitmise järele wal-wab. Palgamääramise aluseks wõetakse töowilja- kuse, mille eest on töölised ametiühisuste ees wastu- tawad, wiimased aga kõrgema Rahwamajanduse nõukogu ees. Töowiljakuse tõstmiseks wõiwad ame- tiühisused tükitööd sisse seada, ja preemiaid mää- rata ülenormi tehtud töö eest. Need produktiooni tõstmise abinõud on küll pärit kapitalistlikult aja- järgust, kuid sotsialistlikus tööstuses omandawad nad jootu teise tähtsuse. Wene teadlikumad töölised on otsusele jõudnud, et need erakordsed abinõud wõi- wad tööstuse ümberloomise juures paratamata tekki- wale töowiljakuse langemisele piiri panna.

Liawäärtused, mis nende erakordsete abinõude waral loodud ei lähe enam mitte kapitalistidele lö- butsemiseks, waid aitawad sotsialistlikku tööstust kindlustada ja arendada, mille tagajärjel hiljem töö- liste seisukord järk järgult paraneb, kunni tarwi- dus nende abinõude järele iseenejelt kaob, ning nen- de kaotamiseks ei ole töölistel enam sarnast wõit- lust tarwis pidada, kui kapitalistlikus korras. Tõu- seb aga produktioon ja paranewad walmistusbini- nõud, siis on kergem waba töö distsipliini teostada.

Wahel peal on ka töölistes kohusetunne kaswa- nud ja nad on harjunud uute oludega.

Kuid peale nimetatud erakordsete abinõude on töölised sünnitad tööstuse ülesehitamiseks weeli teisi tarwitama. Põhjusemõtteliselt heakskiidetud kahekatunnilise tööpäewa asemel tuleb sisse seada hulga pikem — 10—12-tunniline.

Seda kirjutab ette majandusliku elu tungiw tarwidus. Kui omal ajal üles seati 8-tunnilise töö- päewa nõudmine, siis oli sellel andmete waral, tea- duslikult kindlaks tehtud alus.

Majandusteadlased tõendawad, et tollekordse

tööstuse tehnilise korralduse juures olid valmistusjõud sedavõrd arenenud, et võimaldasid 8, ja mõnede arvates isegi 6-tunnilise tööpäeva juures nii suure hulga aine valmistamine, mis täitsid kõikide tarvidused ning kindlustasid veel valmistusjõudude tarvilikkude edu. Kõik väärtused, mis üle 8 tunni loodi läksid ühiskonna parasitide toitmiseks ja nendele mõnustuste valmistamiseks.

Õheneb mõista ei oleks näituseks paarjada aastat tagasi, millal valmistusjõud mitu korda väiksemad olid, ükski nõudma hakanud 8-tunnist tööpäeva — see oleks igaljuhul majanduslikule edule surmahoobi annud ja üleüldise puuduse wälja kutsunud.

Kui nüüd proletariaadi diktatuuri päivil valmistusjõudude tagurpidi minek fakt on, siis peab loomulikult ajutiselt wastawal määral ka pikema tööpäeva, mis võimaldaks valmistusjõudude tõstmise endisele seisukorrale. Sellest saavad teadlikud töölised väga hästi aru ja nad on wõbatahtlikult walmis 12 ja rohkemgi tundi päewas töötama, üleüldist töösundust maksma panemä (Wene ametiühisuste otsus), teades, et nad ei orja enam kapitali, waid loowad ainult enesele sarnaseid tingimisi, mis hiljem kindlustab neile 8-tunnilise tööpäeva ning kergemad tööolud. Näha proletariaadi diktatuuri ajal 12-tunnilise tööpäeva, tükitöö ja preemia süsteemi sisseadmisses pöörat tagasi wanade kapitalistlikkude olude juure wõiwad ainult need, kes ei tahja tulewikku waadata, wõi ei oska hinnata proletariaadi diktatuuri silmapilgu raskusi, millede ärawõitmiseks, peab töölise klass kõige suuremaid ohwrid tooma.

Wene proletariaat on dieti aru saanud ränkustest ja on ojanud määratamaid ohwrid tuua. Kahe aasta jooksul, millal on tulnud kaitsta nõukogude wabariiki kontrrewolutsionääride wastu, wõidelda nälga ja taudidega, on siiski proletariaat suutnud majanduslikule lagunemisele piiri panna ja asuda ülesehitawale tööle. Siin kirjeldatud tööstuse korraldamise kawa on põhi, wundament, millele suurem sotsialistlik ehitus peab kerkimä. Wõib kindel olla, et nii pea, kui töölise käed sõjaraskustest wabanevad ja miljonid töö juure wõiwad asuda, algab uuele alusele rajatud Wene tööstuses ennenägemata tõus.

—o—

—i—

Luhta läinud lootus.

Osa Inglise töölise saatkonnast

on neil päivil Wenemaalt tagasi jõudnud Inglismaale. Huwitaw on tähele panna, misjuguuste lootustega walitsewad ringkonnad neid teele läkitasid, ja misjuguuste pikkade nägudega nad selle saatkonna koguni parempoolsema osa aruandeid nüüd on sunnitud kuulama. Nagu veel meele, seletasid meiega lehed suure hoolega, et Briti saatkond saab puhast tööt rääkima, sest et nad mitte komisjaaride seletustega ei lepi, waid kaisuwad ise omapead asju ajada ja rahwaga Wenemaal olles otsekohe kokku

puutuda. Loodeti, et niiviisi töölise saatkond koguni meelepäraste otsuse kaasa taab. Suuri lootusi pandi ka Moskwa trükitöölise kongressi peale, millele see saatkond oli kutsutud ja kus enamlast teatawasti arwustati, kus jalapärasel wiisil isegi tuntud sots.-rewolutsionääride juht, Asutawa Kogu esimees, W. Tshernow kõnetoolile ilmus ja pärast kõnet jällegi kuhugi ära kadus. Kuid hoolimata kõigest, seletasid isegi poolkodanlikes Briti töölise saatkonna liikmed omas esialgses aruandes, et kõigi pahe aluseks Wenemaal on olnud interventsiooni poliitika (kõik nälj ja weoraskused on sellest tingitud olnud). Sellega on kaasas käinud loomulikult isiku wabaduse piiramise tarvidus, sest sõda pidada ilma kindla sissemise waljuseta on wäga raske, ja wiimane Poola õnnemäng on enesega kaasa toonud uued kitsendused Wenemaa siseelus. Teiseks peapunkti aruandes oli see, et praegust Wenemaad tuleb tingimisteta lunnistada.

Need kaks otsust ei ole sotsialistlikus mõtteilmas midagi uut ega ootamatut. Seda on igal pool sotsialistlikus wäljamaa ajakirjanduses propageeritud, ning sellest on meilgi alataja juttu olnud.

Agas sellest hoolimata ei lõpe hurjutused „Wenemaa paradisiist“. Need hurjutused ei tule ükski kodanlistest ringkondadest, neid korrutawad ka meie sotsiaaldemokraadid. „Pildid õuduse maalt“, „pildid paradisiist“, „kirjeldused nõukogude õnnemaalt“ jne. — nende pealkirjade all kaisutakse mõnda wäärnähtust wõi isegi loomulikku nähtust üles puhuda nii suureks, et see ära warjaks kõik muu, mis Wenemaal olemas. Ja siis irwitatakse: waadake, kuidas seal asju aetakse, rööwitakse, eksploateeritakse, kuidas seal 1. maid ei puhitseta, kuidas seal 12 tundi päewas tööd tehakse, kuidas rahwast wälja kurnatakse! Ja edasi: waadake, misjuguune nälj seal walitseb, kuidas seal inimesed nälga surewad, kuidas alatoitluse all kannatades 80 prots. lastest hukka saab. — Jumaluke, kes seda ei teaks! Agas häbi peaks olema neil, kes sellest järeldusi teewad, et see on kõik enamlaste süü. Kui siin süüdi ostitakse, siis waadatagu kõige pealt, kas need süüdistajad kõige pealt ise seda pole. Sest nad on nende mõtete propageerijad, kes nõuawad sõjakätku Wenemaasse, kes lepiwad sellega, et Wenemaa wäljamaalt kaupa ei saa, et ta sunnitud on kõik jõud mobiliseerima wäerimä tarwis, et oma olemasolu kaitsta. Ja siis tullakse ja näidatakse mõnitades: waadake, mis paradisi seal! Kogu niisugune hurjutamine tuletab alawalt meele pihti: üks on haaranud teisele kõrist kinni, nii et see hingata ei saa ja siis näidatakse tervele ilmale: waadake, kuidas selle nägu on üles turjunud, kuidas ta wäänleb ja siipleb waludes!

Meie saame aru: mitte tõstajade selgitamine ei ole neile nii tähtis, kui hirm kommunisti tondi ees. Ja siis maalitakse see tont nii hirmsate wärwidega seintele, et see igale ühele peaks õuduse juldinad üle keha ajama. Pigistatakse silmad häjesti kinni nende hiiglaraskuste üle, millega kommunistlikul ideel Wenemaal tuleb heidelda. See wõitlus

annab iseenesest mõista sealjale korrale mõneski suhtes wõrila ilme, kuid need ebaküljed on imperialistlikkude õnneliitide ja Suur-Wenemaa ülesehitajate paratamata tagajärg, mitte aga kellegi ideaal.

Niisuguse otsuse on Wenemaalt enesega kaasa wiinud Lääne-Euroopasse ka tagajõudnud Briti töölise delegatsiooni liikmed. Niisuguste otsustega ei saa aga kuidagi leppida kodanline kihit. „Times“ lausub: Poleks enamlust olnud, poleks Lenin ja Trotski tšiwilijatsioonile sõda kuulutanud ja teadlikult Wenemaad häwitatanud, siis poleks seal mingisuguseid kaheksimeeswäärt nähtusi olnud, mille tunnistajaks töölise saatkond oli. Neis sõnades liin on selgesti öeldud, et enamlus on interwentsiooni wäljakutsuja olnud. Kahetmata, walgete kindralite sõda liitriikide agaral toetusel, oli ja on praegugi weel (Poola-Ukraina liinil) puhast klasijõuda, ja Lääne kapitalistid ei juba kuidagi rahulikult leppida maaga, kus kapitalistide wõim murtud ja kus proletariaat oma diktatuuri maksuma paneb. Sest kapitalistid on jama tihedalt rahwuswaheliselt seotud, kui töölisedki. Nende teenistuses olew ajakirjandus pandi omameelselt, sõja õhutusel mõttes, liikuma, ning wastaste mahategemiseks wõeti tarwitusele sõdades nii üleüldiselt tuntud wastase ääretu mahategemine, sõim, kollitamine, hurjutamine. Kuid jama hurjutamise tõppe on langenud ka meie „sotsialistlik“ ajakirjandus, siis on see wäga õige tunnustus selle kohta, et niisugune ajakirjandus isegi ei tea, kuidas ta kaudselt oma mõtetega ripub suurriikide imperialistide keti otsas ja kelle mõtteid ta laiali laotab.

Tagajõudliku Briti töölise saatkonna liikmed on aga enesega Wenemaalt kaasa toonud selle otsuse, mis tööliseklasi kogu ilmas on ennem juba omaks wõtnud ja mida nad kuskil ei wõi seletamast ja sellest ka tegelikus klasiwõitluses tarwitikud järeldused tegemast, mis omalt poolt mõjub kahetmata „kõrge“ poliitika peale, mida näha on Inglismaa loobumispoliitika Wrangeli sõjakäigu suhtes Krimmis ja Krasnini jäb-wäkimiste käigust.

—rr.

—o—

Nõukogude maapoliitika Ukrainas.

Selle tõttu, et Ukraina kolme aasta kestes wahetpidamata on olnud sõdade tallermaaks, ei ole seal seni ajani maakaisjmus lõpulikult lahendatud. Wõimude wahetus ei loonud töötawas maarahwas kindlust selle kohta, et maa tõesti neile jääb. Wõimude wahetus ja sõda tõi enesega kaasa kultuur-majapidamiste lagunemise, tõuloomade häwinemise, suhkruwabrikute kinnipaneku, metsade maharajumise ja suure hulga sööti jäetud maid, mis mõnes Ukraina kubermangus ulatab kuni 60 prots., töowiljakuse langemise, ühe sõnaga — wiskas Ukraina tagasi niisugusesse majanduslikku seisukorda, millest wõib wälja pääseda ainult, kui aastaid kibedalt ja raudse kindlusega tööd teha. Saksa okkupatsioon, Petljura, Skoropadski, Denikini, Mahnowi awantiür, mis teine tei-

sele järgnesid ja mis kaasa tõi elukutselise rööwimise edenemise, sünnitasid selle asjaolu, et ükski Ukrainas wäljakuulutatud maaseadus kordagi täielikult maksuma ei hakanud ega kohtadel läbi ei wiidud. Iga nõukogude dekret ses suhtes jäi pinnapealseks, ja enne kui ta talurahwani jõudis, tuli mõni uus ataman, hetman wõi walge kindral, mis kõik jälle nurja ajas.

Juba kolmandat korda Ukrainasse tulew nõukogude walitsus katsus kõige pealt oktoobri rewolutsiooni saawutusel lõpuni wiia, häwitada mõisnikkude maaomanduse, mis seniajani püsinud, hoolimata dekreetidest. Eelmisel aastal tegi nõukogude walitsus selles suures wea, et enne kui oli häwitatud feodalismi jäänused, hakati looma majanduse kõrgemajd liike: põllumajanduslikke kommuune ja nõukogude majapidamisi. Kuna mõisnikkude omandus lõpuni häwitatud ei olnud, siis hindas talupoeg minewal aastal põllumajanduse ühiskonnastamist kui riiklik-kommunistliku orjuse uut wormi. 15 miljonist tšinu põllumaist, mis kirjute, kloostrite ja mõisnikkude päralt oli, määras minewa-aasta nõukogude walitsus 21½ miljoni tšinu suhkru istanduste alla ja 634 tuhat tšinu nõukogude majapidamiste alla. Sellest oli küllalt, et küla rusikamehed „kommunide“ wastu hädakisa tõstsid: need riisuwat talumeestelt maa riigile. Unustati ära, et talurahwa kätte otsekohe läks sama seaduse põhjal 12 miljoni tšinu. Sõignesid rahulolematuse lained, mässud, mis näitasid, et küla on nõukogude walitsusest ära kistud. Seda pidi Ukraina nõukogude walitsus nüüd uuesti arwesse wõtma. Sellepärast läks tänawune webruuriku seadus selle peale wälja, et kõrwale hoiti endisest liig kirjrest, kunstlikust nõukogude majanduste ja kommuunide loomisest, ja sihiks wõeti kõige pealt likwideerida herraste wõimu jäetised maal, teiseks, seaduse läbiwiimine rajati rahwa enese isetegewuse alusele, kuna maakorralduse tegelikuks läbiwiimiseks kohtadel kohalikud maa jaoskonnad ellu kutsuti. Nüüd, pärast 4½-kuulist kewadist maakorralduse poliitikat, wõib sel alal kokkuwõtteid teha ja kõige pealt öelda, et see tegewusjoon on õige olnud. Kõik andmed näitawad selgesti seda, et endist rahulolematust maauendusega ei ole. Teateid on kogutud ka neist ringkondadest, kus waremalt stüühilised mässud tekkisid: nüüd ollakse seal maapoliitika täiesti rahul.

Kas wõiski Ukraina talupoeg maaseaduse wastu külmaks jääda? Sest kui arwesse wõtta seda, et ennem 4½-miljonilise põllumajanduse üksuste all oli 20 miljoni tšinu maad, siis suurendati Ukraina talupojal maanorm uue seaduse järele ligi kahekordseks. Mõnes kubermangus tõi see suurendamine kaasa kindlate 10—15-tšinuliste kohtade tekkimise. Teistes, rahwathedamais kubermangudes tuleb keskmiselt 5—7 tšinu talu peale. Arwati, et uue maapoliitika läbi häwineb suhkru-tõöstus, kultuur-majapidamised. See kartus oli põhjendamata. Talurahwa enesega lepitit kokku (ja kokkuleppimise poliitika oligi maapoliitika üheks jooneks) maakohtade suhkrupeedi istandusteks määramisel, samuti eeskujuliste talude sisseseadmisel. Seniajani on kuni 1½ miljoni tšinu suhkrustanduste ja

eeskujuliste põllupidamiste all. Igas wallas antakse nende jaoks ning katsejaamade sisseseadmiseks täiesti wabatahtlikult põllupidajate eneste poolt kuni 200 tiinu. Mõnel pool kuni 500 tiinuni (Jekaterinoslawi kubermangus).

Need, kes sellele maapolitikale etteheiteid tegid, et nii äkki „leiwawabrikute“ minewa-aastasest suurendamisest üle hüpati maaomanduse pihustamisele ja wäiksete majapidamiste sisseseadmisele, tegid sama wea, kui 5. weebruari maaseaduse suured austajad, kes ses seaduses tööliste ja talurahwa wõimu maa- korralduse wimast tippu näewad.

Nad on unustanud, et Ukraina 5. weebruari maaseadus, samuti kui Suurwenemaa 28. oktoobri 1917 maa sotsialiseerimise seadus on ainult tähisteks nõukogude maapolitikas ja nende sihiks oli talurahwa ühendamine wõitluseks mõisnikkude omanduse vastu rewolutsiooni esimesel järgul. Pärast oktoobri seadust tuli 1918 kewade, mil Suurwenemaal algas klassiline kihtimine külas. Midagi sellesarnast oli ka Ukrainas. Ukrainas on peale halliparuni veel suurearwuline maa-proletariaadi kiht, kellel ei ole hobust ega inwentaari, kes ei ole ühte koondatut ja kes selle tõttu ei suuda majanduslikust surwest halliparunite kihtide poolt nii hõlpsasti wabaneda. Enne rewolutsiooni oli Ukrainas umbes üks miljon põllutöölisi ja suhkruwabriku töölisi, 40 prots. põllumajandusest oli ilma elawa ja eluta inwentaarita. Maatamehi ükski oli põllumajanduses 15 prots. kõigest Ukraina talupoegade arwust, kuni 1 tiin põldu oli 5 prots., 1—3 tiinuni 25 prots., 3—5 tiinuni 20 prots. Kaugelt suurem osa talupoegadest oli täiesti waene. Neile katsus nõukogude walitsus kommunistide loomisega appi tulla. Pärast Denikini sõjakäiku aga jäid need nõukogude majapidamised ja kommunistid ilma inwentaarita ja loomadeta. Kuid seda waesemat kihti, kellele paljas maa tähendab surnud kapitaal, tahab nõukogude walitsus eriti ajdata. Maapolitika läheb nüüd tänawu sügisel ja tulewal kewadel selle peale, et waesemat talupoegade kihti majanduslikult organiseerida inwentaari muretsemiseks. Iseenesest mõista, et suuda töörahwa walitsus kesk sõda ja majanduslikku lagunemist ise inwentaari muretsema sellele kõige waesemale kihile. Aga ta peab püüdma selle poole, et juba olemas olewat inwentaari ühetasaselt ära jaotada tuleks. Selleks asutatakse komiteed, mis majanduslikult wõimetutele abiks on.

Põllumajanduse inwentaari ärakulumine, tööloomade hukkumine, raha wäärtuse langemine, puudulik kaupadega warustamine on kaasa toonud küllwipiina wähenemise. Sita juure tuleb veel kodusõda. Juba imperialistliku sõja ajal, alates 1915. aastast wähenes küllwipind igal aastal 6 prots. Denikini ajal jäid mõisnikkude maad pea kõik sõõti. Sõõdimaade ja häwineanud talwewilja maa suurus kogu põllumaast on Harkowi kubermangus 65 prots., Tshernigowi kub. 35 prots., Jekaterinoslawi kub. 40 prots., mujal umbes 15 prots. Suwuwilja alla tegemata on jäänud Ukrainas läbisegi 30 protsenti.

Kui see nii edasi kestab, siis wõib Ukraina majapidamine sõnna mõnna, et talupoeg wilja maha teeb ainult oma tarwituseks. Samal ajal aga kerkib üles üle-

ilmlik nälg, sest Euroopa saab tänawu umbes 45 prots. endisest lõikusest. Leiwa muretsemine saab sellepärast sama eluliseks ülesandeks, kui wõitlus wabrikusaaduste suurendamise ja weoolude korraldamise eest. Langenud põlluharimise tõstmine liitub seega riigi majandusliku uuestisündimise üleüldisesse kawasse.

A. Manuilski.

„Econom. Shisnj“ 11. VI. 20.

—o—

Uituw palgamäär.

Praeguse piirita elukallinemise ajale, kus iseäranis kõige tarwilikumate tarbeainete hinnad päew-päewalt pööraselt tõusewad, ei wasta jennine palgamaksimise süsteem.

Lühike aja kestel on mitu korda tõstetud riigiteenijate palkke. Tööliised on pärast pikki wõitlust siin ja seal uusi, kõrgemaid, palganorme kätte saanud.

Mis on aga selle tagajärg? Ons palgatööliste seisukord nende palkade tõusuga paranenud? — Üks ainus tarbeainete hindade kruwimine maroböörde ja spekulantide poolt, mille vastu walitsus ei leia, ja ei taha leida otsustawaid abinõusid, ja suure waewaga saawutatud uute palkade ostufõud on wäiksem, kui endiste madalate palkade omta.

Tõepoolest elame praegu ühe alalist palkade langemist, mitte aga tõusu, kuigi töölistele antawate rahamärkide arw arwuliselt suureneb. Praegused palgad ei wõimalda töölistel üegi eluülespidamise kõige hädapärasemaid tarwidusi rahuldada, kõnelemata inimwäärilisest elu ülespidamisest.

Asjatuks waewaks muutub jennine palgakõrgenduste nõudmine. Sellepärast tuleb nõuda, et palgamaksimise aluseks wõetaks midagi muud, millel kestwam, kõikumetam wäärtus, kui seda on praegusel ajal rahal.

Mujal, näit. mõnes kohas Saksamaal, kus tarbeainete hinnad ka kiiresti tõusewad, on tarwitusei n. n. liikuwad palgamäärad, mis automaatlikult ühes tarbeainete hindadega muutuwad.

Selleks seatakse kõige pealt kokku tabel, kus ülesloetud need tarbeained ja muud tarwidused, mida ühel isikul, wõi jälle ühel perekonnal teatud aja (päewa, nädala, kuu) jooksul äraelamiseks tarwis ja nende ainete hind. Nii saame ühe isiku, wõi perekonna, elamise miinimumi. Seda elamise miinimumi wõrdleb selleks määratud ajutus wõi komisjon kindlaks määratud tähtaegadel, ütleme iga kuu, tarbeainete kohalikkude turu hindadega. On tarbeainete hinnad tõusnud, tõstetakse ka palka wastawa profsendi wõrra, on need langenud — wäheneb wastawalt ka palk.

Nii oli Flensburgis (Schleswigis) ühe inimese nädala elamise miinimum Saksa markades 1920. a. 1. jaan. 42,39; 1. weebr. 47; 1. märtsil 52,17. *)

*) Soziale Praxis und Archiv für Volkswohlfahrt Nr. 27—1920.

Seega tõusis elukallidus 1. jaanuarist 1. webruarini 11 prots., 1. märtsiks aga juba 23 prots. Keskmise palk oli Slensburgis 1. jaan. 2 m. 75 p. tund. 11 prots. 2. m. 75 p. on 30 p., 23 prots. aga 63 p. Seega keskmine palk 1920. a. Saksa markades: 1. jaan. 2,75 tund; 1. webr. 2,75 + 0,30 = 3,05; 1. märtsil 2,75 + 0,63 = 3,38.

Eksiarvamiste ärakõidmiseks olgu tähendatud, et 1. jaan 1920. a. Slensburgis 1 kilogr. (2½ naela) leiba 68 penni (seega nael 27 p.) maksis.

Ka meil on katsutud niisugust liikuvat palgamäära läbi viia, iseäranis viimajal ajal.

Tartu maakonna põllutöölise palgaolude ja tööaja korraldamise segakomisjoni töölise rühm wõitis maakonna tarwis wälja töötatud sundusliikudesse määrustesse sama põhimõtte ettepanekuna üles. Palk ei arwatud rahas, waid wiljas (nii ja nii palju naela rukkid ehk otre iga töötunni eest), mis kindlaks määratud tähtpäewadel turuhinna järele wälja pidi maksetama. Oleks see seisukoht läbi läinud, siis oleks Tartu maakonna põllutöölise palgad ühes wilja hindadega ka tõusnud. — Töö- ja hooletandeministeerium ei kinnitanud aga seda töölise seisukohta, waid kinnitas tööandjate oma. Tööandjate ettepanekuks arwatakse küll ka palk wiljas, maksetakse aga wälja rekwiisitsiooni hinna järele, mis kogu aasta kohta ühesugune. Seega kaotab aga see wiljas palga arwamine igasuguse mõtte, teeb palga wäljaarwamise ainult keerulisemaks ja sundusliikude määruste täitmise järele walwamise raskemaks. Oleks kergem ja õigem olnud siis juba palka jät puhtas rahas arwata.

Liikuma palgamäära mõte on läbiwiidud ka Tallinna töölise ametiühisuste, töölise wanemate nõukogude kesknõukogu, Eesti maa raudteelaste liidu, posti- telegraafi-, telefoni teenijate kutseühisuse ja Eesti merimeeste liidu poolt wäljatöötatud ja 27. mail s. a. wabariigi walitsusele esitatud elamise miinimumis. Selle märgukirja paragr. 5. on öeldud: „Kui kerkiwad tarbeainete hinnad, peab ka alammäära wastawalt tõstetama.“

Neid rüü kirjutades, pole veel teada, mis sugune on Tallinna töölise nõudmiste lõpulik saatus, tean ainult, et mõjuwam wõitlusabinõu — streik esialgu mitmesugustel põhjustel kõrwale on jäetud. Mis sugune see ka ei oleks, töölised peawad edespidi nõudma ja ühiselt läbi wiima liikuma palgamäära. Sest tarbeainete hindade pöörase tõusu lõppu pole näha. Et seda läbi wiia peaks kogu maa töölised ühendusse astuma ja kindla keskkorralduse looma.

P. Keerdo.

—o—

Rahwuswaheline töölise liikumine.

Wenemaa proletariaadi ligi kolme-aastase hiiglawõitluse üheks tähtsamaks tagajärjeks on, et Nõukogude Wabariik on saanud kogu ilma poliitika mõjuwamaks teguriks, kogu ilma töörahwa ja asumaade rewolutsioonilist liikumist organiseeriwaks keskkohaks.

Terwe maailm on koondunud kaheks teine teisele waeuliseks leeriks, mille keskkohadeks on ühel pooltel Moskwa, teisil — London-Paris. Kuna terwe ilma proletariaat ja kõigi asumaade orjad awaldawad kõige soojemat poolehoidmist Moskwa, — on kõigi kodanlis-kapitalistlikkude ringkondade pilgud pööratud Pariisi-Londoni poole. Kaks maailma, kaks organiseeriwat keskkohata, kaks wõitlejate leeril üleilmelises ühiskondlikus wõitluses, mille sarnast ajalugu veel pole näinud.

Käsi käes uue koondumise wiisiga omandab ka wõitlus ise uued wormid. Senni pidasid töölised klassiwõitlust igal maal enam-wähem „oma“ ette, kõrwuti teiste maade tööljstega. Nüüd aga areneb klassiwõitlus ikka rohkem ja rohkem kogu ilma töölisklassi solidaarsuse — teadliku ühistunde tähe all.

See ühistunne eeldab organiseeritud ja kawakindlat abi rahwuswahelisele rewolutsioonilisele eelwäele — Wene proletariaadile. See ühistunne lejab wiimajal ajal wäljendust rahwuswahelises ulatuses organiseeritud Poola ja Rumeenja boikoteerimises, proletariaadi katsetes oma wiisil blokeerida Nõukogude Wabariigi waenlasi.

Inglise töölised on juba mitu, mitu korda takistanud Wenemaa wastaste sõjariistadega warustamist. Nüüd aga nõuab nõندانimetatud „kolmiklõidu“ (raudteelaste, mäetööljste ja weotööljste) täidesaatew komitee kõigi trade-unjonide (ametiühisuste) erakorralise kongressi kokkukutsumist tegewuse ühtlustamiseks Nõukogude Wabariigi waenlaste wastu (sõjariistade walmistamise ja wäljaweo katkestamine).

Itaalia töölised takistawad tegelikult sõjariistade wäljawedu suurel määral. Triesti sadamatöölised ei lasknud sõjariistu wälja wõetada Rumeeniasse. Bologna töölised seadsid enese päewaulesandeks eriti wõitluse Nõukogude Wenemaa kägistajatega. Lugaano töölised ei lubanud 7 wagunit sõjavarustusega Poolamaale saata.

Skandinaawia, eriti Norra töölised teewad kõik, mis võimalik, et kapitaalilõidule abiks määratud kaupade wedu takistada.

Prantsusmaal olla, kodanlise ajakirjanduse andmete järele, asi koguni nii kaugel, et isegi liikuwate rongide kallale tungitakse.

Isegi Ameerikas olla walitsus sunnitud sõjariistu salaja wälja wedama, kartuses, et mutdu ei leidu töölisi, kes walmis oleks wõitluses Nõukogude Wenemaa wastu kaasa töötama.

Wõiks ju veel palju sarnaseid juhtumisi tuua. Kõik nad räägivad küllalt selget keelt: rahwuswahelise töölise liikumise ajaloos algab uus lehekülg — üksmeelne, teadlik, organiseeritud kapitalile peale tungimine.

—o—

Wastuseks Wiktor Kingissepp'ale.

E. Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei otsust Internatsionaali küsimuses arwesse wõttes, on kommunist Wiktor Kingissepp meie partei kohta III. Internatsionaali informatsioonikirja saatnud. Peale selle on sama Kingissepp oma pörandaaluste trükikoja uue ma sünnituse „Kommunisti“ lendleht nr. 16 pea täielikult iseseiswatele sotsialistidele pühendanud. Need mõlemad kirjad sunnivad mind pikemat wastust andma. — Et Kingissepp oma esimeses kirjas peasjalikult neist poliitilistest rühmadest kõneleb, kes ISP loomisest osa wõtsid, siis tahan ka mina kõige pealt need kõne alla wõtta.

I.

Rühmadest, kes Iseseiswa Sotsialistliku Partei löid.

Eesti Iseseiswa Sotsialistliku Tööliste Partei seisukohti ploretaarlike wõitluse tähtsamate päewaküsimuste kohta arutades, peatab Wiktor Kingissepp iseäranis pikalt nende poliitiliste rühmade iseloomustuse juures, kes selles uues parteis aprillil lõpul s. a. ühinesid. Wõttes enese peale ajaloolase ülesanded, ei saa aga muidugi Kingissepp unustada, et ta oma partei juhtiwam tegelane — ja meie ei nõuagi seda temalt. Nähes Kingisseppa niisuguses osas ajalugu kirjutamas, ei ole meie ka sugugi üllatatud ega imesta, kui tema oma kirjutuses endise sotsialistide-rewolutsionääride partei kohta niisugust sõnti läbi püüab wia, mis õigustaks Eesti kommunistliku partei taktikat, hukka mõistaks aga meie oma. Samuti ei tule meile ootamata, kui Kingissepp eitawalt iseloomustab rea jooni nende poliitiliste rühmade tegewuses, kes Iseseiswa Sotsial. T. P. löid, pea wäikides mööda minnes nende tegewuse kindlalt — wäärtuslikuist külgedest Eesti proletariaadi klassiwõitluses.

Wastates Kingisseppale, ei taha mina omalt poolt kaugeliki walget mustaks määrada ja musta wäigeks õõruda. Ma ei taha tunnistamata jätta neid eksitusi, mida endine E. sotsialistide-rewolutsionääride partei teinud, sest enesearwustuse määratud tähtsust poliitilise partei elus ei mõtle mina ega keegi minu seltsimeestest salata. Kuigi ma ei taha ka wäikides mööda minna neist kindlasti wäärtustest meie endise partei tegewuses, mida ka sihilikul arwustusel raske on maha salata.

Esimene üleüldisemat laadi etteheide endisele E. sotsialistide-rewolutsionääride parteile W. Kingisseppa poolt on, et sel parteil puudunud tarwilik järjekindlus, mis awaldunud wõnkumistes oma seisukohtade arendamisel. Teine etteheide: see partei olnud poolik kodanlike korra arwustamisel ja selle tõelise klassisisu paljastamisel. Ja kolmas etteheide: E. sotsialistid-rewolutsionäärid olla opositsiooni teinud ainult legaalsete abinõudega, rewolutsioonilisi ja pörandaaluseid wõtteid mitte tarwitades.

Wimase etteheite kohta kõneleme eespool. Mis puutub aga kahte esimesse etteheitesse, siis pean tunnistama, et neis osaliselt tõtt ei puudu.

1917. a. weebruari rewolutsioon ja sellele järgnew lähem aeg tegi ka Eestis sotsial-rewolutsionäär

ride partei teatawal määral „moodsaks“. Senni pörandaaluse rühmana tegutsenud parteisse tuli rohkel arwul inimesi, kes üle öö olid saanud sotsialistideks, kuid oma lähema hingeolu poolest löödud wäikekodanlike waimuga. Wastawalt sellele kujunes ka partei iseloom. Ühel pool rewolutsioonilised tööstusproletaarlased, teisel pool aga kõhklewad wäikekodanlikud ollused, — mõlemad elasid partei ühise katuse all. Kuna wabrikuproletariaat rewolutsiooni siwenedes ikka rohkem ja rohkem enamlaste, hiljem kommunistide mõju alla sattus, tugenes aga samal ajal sotsialistide-rewolutsionääride parteis wäikekodanline pool. Niisugune ühtluseta ühiskondlikkude olluste kuuluvus parteisse oli õieti nende nähtuste aluseks, mida Kingissepp esimeses ja teises etteheites kinni naelutab.

Oktoobri rewolutsioon kärjistas partei lahkuwalti-waisse osadesse järsult pooleks: pahemal pool tööstuse keskkoh — Tallinn, paremal pool nõrga wabrikuproletariaadiga wäiksemad linnad ja maa organisatsioonid.

Saksa okkupatsiooni surwe pressis E. sotsialistide-rewolutsionääride partei küllud jälle kokku. Kuigi parempoolsed ollused endisega wõrreldes märksa rewolutsioniseerinud olid, kandis partei ühiskondlik koosseis ikkagi weel endise ühise partei iselaadi ja nõrkusi. Ja sellega ühenduses ei jäänud kordumata ka endised wäärnähtused. Püüd koos hoida lahkukalduwat parteid seletab nii mõnegi nähtuse E. sotsialistide-rewolutsionääride partei juhtiwate ringkondade tegewuses.

Kuid lausa demagoogiline wõltsija on see, kes kindlitama tuleb, nagu oleks sotsialistid-rewolutsionäärid kaasa aidanud Eesti töörahwa nõukogude riiki maha sõdida. Kingissepp ei esita seda süüdistust neile küll otsekoheselt, nagu „ärakaranud sotsidele“ — kelle juure eespool tuleme — kuid kaudselt on see ka sots.-rewol. kohta öeldud. Ja nimelt: 1) sotsial.-rewolutsionäärid ei olla lõppenud sõjas mitte klassisõda näinud; 2) nad ei olla kaastegewad olnud, et töörahwas Eestis wõitmu enese kätte oleks saanud wõtta; 3) nad ei olla Eesti kodanluse sõjasõhte paljastanud ja 4) lausa ärandlik olnud sotsial-rewolutsionääride osawõtmise Asutawast Kogust.

Need on peapunktid, mida süüdistusena ette tuakse. Waatame neid üksikult.

E. sotsialistid-rewolutsionäärid ei olla Tartu rahuga lõppenud sõjas mitte klassisõda näinud, — kindlitab Kingissepp. Ja selle tõenduse aluseks tarwitab ta peasjalikult minu broshüüri „Wahid kodanluse Siioni müürij“. Sest waata, seal on kõneldud Eesti kodanluse riigi sõjast Eesti-Wene kommunistidega. Nii. Kuid seal on ka öeldud (ja seda Kingissepp ei tsiiteeri, sest et ta minu sõnadele teistsugust mõtet tahab anda): „See (sõda) ei olnud sisuliselt mitte miski rahwuslik sõda“. See oli ju selgesti öeldud: mitte miski rahwuslik sõda, mitte miski „wabastussõda“ polnud see. See on seisukoht, mis rjst wastu kaib sellele kjsale, mida kodanline ja sotsiline ajakirjandus üle aasta linnale ja külale „pärrä“ puhus. Ja edasi must walgel oleme kirjutanud: see sõda oli „osa töörahwa, selle kommunistliku tiija wõitlus Eesti kodanluse wastu“. Mis

muud on sellega õeldud, kui mitte seda, et see sõda oli klassisõda ja et selle tegelikud juhatajad ja ideoloogid olid kommunistid? Kas siis ei olnud nii? Mida oleks sellele üleüldisele iseloomustusele veel juure lisada?

Hea küll, teie tunnistaste lõppenud sõja kodusõjaks, aga miks te siis omalt poolt kõike ei teinud, et aidata võimu töörahwa kätte võtta? — punnib Kingissepp edasi. Kuid mis küsimise siin oma naabrilt: mis oli see, mida sotsialistid-revolutsionäärid „tegemata jätsid.“

Oleme mitmele korrale seletanud, et kõik andmed, mis kodusõja algusel olid, selle poolt kõnelesid, et töörahwas sellest tagasi tuleb, wõrwise peaga, oma wõitlustingimisi veel halwemaks tehes. Meie seisukoha objektiivse wäärtuse üle wõis omal ajal wõeldada, kuid ometi ei saa salata seda, et ta põhjendatud oli, sest et salata ei saa neid andmeid, mis selle ahuseks olid wõetud.

Ja mis olid need andmed?

Saksa okkupatsioon tõi maale majandusliku katastroofi. See katastroof pildus laiali Eesti wabrikuproletariaadi ja eestkätt neis tööstusharudes, mille töölised Eesti tööliselitükumises alati esiosa olid etendanud. Tööliste arw langes: metallitööstuses 90 prots., puutööstuses 71 prots., puuwillatööstuses 71 prots., lina- ja willatööstuses 43 prots., paberitööstuses 64 prots. See oli üleüldiselt. Kuid veel suurem oli see langus Tallinnas. Kuna 1917. a. Tallinna wabrikutööliste hulk 40—50.000-deni ulatas, oli nowembris 1918. a. see arw pea ainult üks kümnendik endisest. Ja see Tallinnas, ainumas suuremas tööstuse keskkohas, kogu maa südamel, mille poliitiline saatuse otsustawa tähtsusega kogu maa saatuse kohta.

Arwuliselt väike ja õre tööliste kiht oli veel nõrgem oma klassiliste korralduste poolest. Okkupatsioon lõhkus maani maha nõukogud, ametiühisused. Tööliselitükumise toetuspunktid olid häwitatud. Hulk klassisteadlikke töölisi oli laiali pillatud, maha tapetud. Teisest küljest oli okkupatsioon ühiskondlikke wahesid suurel määral kättida aidanud, tööliste klassisteadwust tuntawalt tumestanud.

Nisuguses seisukorras oli Eesti töölisteklass nowembris 1918. See oli jõuetus kogu wäärinnal. Ja sellega tuli rehkendada. Ja mitte ainult sellega. Igatahes põhjendatud oli ka see, mille kohta hiljem kirjutasime „Wahtides kodanluse Siioni müüri!": „kõige suuremaks hoiatuseks tööliste võimu maksmapanekule Eestis oli tolleaegne rahwuswaheline seisukord. Sõda lihtlaste ja keskriikide wahel oli lõppenud. Wõinud lihtlastel said määratud sõjalised jõud wabaks. Kuna nad juba enne Nõukogude Wenemaa ümber walge wöö loomist, kust aga juure pääsesid, olid alanud, siis oli nüüd täiesti põhjendatud kartus, et nad suuremate jõududega Wenemaa kallale hakkawad tungima ja seda ka Eesti kaudu teewad. Eesti töörahwas oleks sarnasel korral Nõukogude Wenemaa kaitsemisel tähtsusetu suuruseks jäänud, kuna aga tema enese pea selles väga wõimalikus sõjas tõsiselt wõrwiseks oleks löödud.“

See oli meie kartus. Ja see kartus wõis nowembris

täideneda iga päew. „Inglane“ oli ju tulemas. Tegelikult oli see kartus lihtaldatud, nagu pärast selgus. Kuid siis oli ta põhjendatud. Ja see kartus ei olnud omane mitte ainult sotsialistidele-revolutsionääridele, waid ka kommunistidele. W. Kingissepp on seda ise tunnistanud, kui ta ühes oma lendlehelises kirjutuses lausub: „Nende nädalate (nowembrikuus) tragöödia aga seisus selles, et mitte keegi töölistele ütelda ei wõinud, et inglise töölisteklass juba oma walitsuse wastu wõitlust on alustanud, keelates temale karistus-salku Wenemaale saatmast!“

Meeleolu langusest Tallinna tööliste keskel ja „inglise hirmust“ tegi ka kommunistlik partei sellekohased järeldused. Tegid nad 20 nowembril, Maapäewa kokkutulekul ja ka 17 dets. — Tallinna tööliste meeleawalduse päewal. Esimese päewa kohta kirjutab Kingissepp: „Kommunistliku partei Tallinna komitee oli koguni otsustanud töölisti kodanlaste maapäewa kokkutulekuks mitte protestistreibiga üles kutsuda, arwesse wõttes meeleolu langemist hulkades. Kuid partei keskkomitee nõusolekul tehti meie poolt nõukogule siiski ettepanek: 20. now. streikida maapäewa wastu ja nõukogule walitsuse poolt. Ainult 2—3 sotsi hääletasid selle ettepaneku wastu, siiski tuli ainult osaline streik.“

17. detsembri kohta kirjutakse:

„Meie (kommunistliku) partei Tallinna komitees ei tehtud 15. dets. mitte ühegi seltsimehe poolt ettepanekut 17. dets. sõjariistus wastuhakkamist alata. Ka 17. detsembril ei kutsutud selleks üles. Mõiks? — Sellepärast, et see iseseiswuse „aateline kandejõud — inglise hirm“, nüüd luuks ja lihtaks, teraseks ja malmiks saanud oli ja Tallinna reidil seisus. Kus kunni 12. detsembrini weelgi mõningates rahwakihtides kahtlus ja umbusk walitses, et ehk on kodanluse jutt inglase tulekust tühine hirmutamine ja pettus, siis nähti nüüd inglise laewastiku tulekut kindlat tõendust, et Eesti kodanlusele tõesti „wägew lihtlane“ on. Kardeti, et wastuhakkamise korral laewadelt rahustajad maale saadetakse. — „Nüüd me teame, et see „wägew lihtlane“ sawist jalgega ja Wenemaa töörahwa rahustamiseks väga jõuetu oli, nüüd me teame, et inglise töölisteklass juba siis küllalt kindlasti Wenemaa asjusse segamise wastu wõitles ja et inglise laewastik ernehirmutis oli. Aga 17. detsembril oli meie seisukord traagikaline just sellepärast, et meie ei wõinud töölisteklassile ütelda: Inglane ei tule maale, sest tema proletariaat ei luba talle seda mitte! Kas ei olnud me sama aasta algul Saksa proletariaadi kohta mitte sedasama ütelnud! Ja — Saksamaa proletariaat ei keelanud Seckendorfile siiski Eestit okkupeerimast ja Goltz-pashale Soome töölisteklassi mahatapmist! Kes wõis inglase eest pea tulle pista! Ja kuigi me oleks seda teinud, Tallinna töölisteklassi ei oleks see siiski barrikaadidele toonud, sest weebruari mälestus oli alles liig wärske ja haawad alles werd tilkumas“...

Nii hindasid kommunistid Tallinnas seisukorda nowembris-detsembris 1918. a. „Meie seisukord oli traagikaline just sellepärast, et meie ei wõinud töölisteklassile ütelda: inglane ei tule maale... Kes wõis inglase eest pea tulle pista!“ Kui aga sealsamas Tallinnas sotsialistid-revolutsionäärid samuti ütelda ei wõinud:

inglane ei tule! — siis ei olnud meie seisukord kommunistide järele mitte traagiline, siis olime meie nende seletuse järele väikekodanlised rahwuslased. Ja kui meie „inglase tuleku“ võimalust ette nägime, siis pidasime ka omaks kohuseks seda awalikult ütelda. Kingissepp seletab oma informatsioonikirjas III. Intern., et meie sellega „ise ehmunud — ka proletariaati hakanud hirmutama ja seega kodanluse ettevõtet toetanud.“ — Kommunistid kartsid sedasama, mis meiega. Nad ei ütelnud seda aga awalikult välja. Kuid tege-likult tegid nad sellest kartusest järelduse. Ja see oli: nad ei kutsunud Tallinna proletariaati neil päivil sõjariistus wastuhakkamisele, võimu enese kätte võtmisele! Objektivselt oli sel „keeldumisel“ alganud klassisõjas mitmekümne kordselt suuremad tagajärjed kui meie „hirmutustel“. Tallinna sündmused, selle pealinna pikem püsimine kodanluse käes määras kodu-sõja saatuse. Kui nowembris-detsembris peale okkupatsiooni langemise kellegi kutsel: „Töörahas, haara võim enese kätte!“ — jaatawad tagajärgi oleks võinud olla, siis ainult kommunistide omal. 17. noembril miiting Nikolaj gümnaasiumi saalis, 24. noembril miiting kommertskooli saalis ja 15. det. miiting „Estoonias“, kus kommunistide resolutsioonid vastu võeti, näitasid, kelle järele Tallinna töölised lähewad. Kuid mitte ainult need miitingud. 15. detsembriks lõppesid Tallinna tööliste saadikute nõukogu uued walimised. Ja kommunistidel oli ju teada, et 25 Tallinna töökohas, nende hulgas Nõik wabrikud ja tehased, kus 49 saadikut waliti, oli 33 kindlat kommunisti, 11 kommunistide poolehoidjat, 1 sots.-rew. ja 4 sotsiaaldemokraati.

Olles Tallinna tööliste juhtijad, ei julgenud kommunistid seda jõudu barrikaadidele kutsuda. Ja üheks piduriks oli: „Kes võis inglase eest pea tulle pista!“ — See oli traagiline seisukord, ütlewad kommunistid, — „just sellepärast, et meie ei võinud töölisteklassile ütelda: inglane ei tule maale“... See oli traagiline seisukord, seletame meie, sest ka meie ei võinud seda ütelda. See oli traagiline seisukord kogu tööliste-klassile, sest keegi ei võinud talle ütelda: inglane ei tule maale!

Järgneb.
Hans Kruus.

—o—

Kuidas wabariigi wangi- laagrites elatakse.

Toome muutmata kirjad, mis meile Alliku wangilaagrist saadatud. Sellele, mis siin kirjutakse ei ole seletusi tarwis. Loetagu ja oldagu üllatud „demokraatiast“. Nii kirjutakse:

„Alliku wangilaager on — wabariigi sunnitöö asundus. Suurem osa wange seisab sunnitöö-
listest koos. Ainult viimasel ajal on rohkesti ka muid wange, nagu eeluurimise aluseid, wangiroodu karistusega jne. Seda hakatud paigutada. Nagu kuulda — ruumi puuduse tõttu riigi wangimajus. Sunnitööliste kõrval peeti siin ka, pisut wähem arw kui esimesel, interneeritud walwe all. Viimasist on mõned üksikud nüüd, peale sõja lõppu,

lahsti saanud. Suurem osa waewleb teadmatuses edasi.

Sunnitöölised: neid on laagris kõige rohkem. Kõik ilma erandita sõjawälja — diivli, — polgu — ja sõjaringkonna kohtu otsuste põhjal. Tähenab, kõik, kes sõjaliste küsimustega seotud. Kõik — wabariigi rahwawäe sõdurid. Siis üks ja seesama kõigil: üle ajamäära puhkusel wiibimine, riigiwastane kihutustöö ja enamlaste toetamine, ohwitseridele wastuhakkamine jne. Karistuse aeg, kõigub suuremalt jaolt 4 aast. — 15 a. Peale selle on ka 20 a., eluaegseid ja wähema karistuse ajaga: aastalisi ja mõne kuulisi. Viimaseid aga ainult mõni üksik, ja needki hälli parunite pojad, kes kuude wiisi wäe teenistusest kõrvaltehtmise pärast nii kerge karistuse alla langevad, — kuna juhtumisi on, et sõdur 5-päew. wiibimise eest 4. ja 10. aastaks sunnitööle määrati, sest sõjakohutute esimene ja viimane „uurimise“ mõte on: misjugune on kohtualuse warandusline seisukord.

Sunnitööliste hulgas on waewalt 2 protsenti kaelakohutulisi kurjategijaid.

Interneeritud: sõdurid ja tsiviil-wangid, kes kodus mõnesuguste kahtluste all, ehk Nõuk.-Wenemaalt koju tulnud. Tähtaeg paljuil kunni sõja lõpuni, paljuil teadmata. Praegu kannatawad aga ka need, kes sõja lõpuni mõistetud, suuremalt jaolt traataias; teisist rääkimata.

Eeluurimiste alustest on umbes 20 protsenti kaelakohutulised, peaaegu samasuguste kahtlustuste, wastuhakkamiste ja „sõjahimnu puudumise“ tagajärjel.

Ümmetatud süüdlased peetakse ühise katuse all, ühes barakis, waatamata selle peale, kas on ta kaelakohutuline wõi poliitiline. Kõrwa magavad kahekordsete naride peal sunnitööline ja eeluurimise alune. Ühte wiisi karmilt käidakse nendega ümber. Jagata ke ka ihunuhitust, hoopide arwu järele — „eaduslikelaluse“. Laagri wõimud tubawad endile kõige metsikumalt wangiga ümber käia: nagai-ka hirm on hõlariik. Rääkimise luba ei ole, — olla sunnitöö asundus. Peale laagri ülemate ohwitseride, weltweebliite on alaliseks „kohalikuks wõimuks igal ajal ja igal paigal laagris“ wang sunnitööline — kaelakohutuline. Wõtte kujutada juba, jmd., palju on siin veel õiguslikust kui kaelakohutuline kurjategija teiste üle kepi-mehiks määratakse, teiste üle, kellest mõni sada inimest eeluurimise aluseid ja interneeritud poliitilist kahtluse all seiswaid. Niisama oleks lubamata ka sunnitööliste — poliitiliste üle sarnast kepi-meest määrata.

Laagris on 30—40 naist. Nende seas on kaelakohutuliste prots. suurem. Nende tarwis on eraldud toakene barakis, kus waewalt 10 inim. ruumi. Nende seisukord on halb. Meestega läbi käies, ühes olles, õitseb prostitutsioon, õitsewad suguhaigused.

Eraldi paigutakse veel tõsine kodanlus: Eesti ohwitserid, „mõni ärimees ja „walge kindral“ Ju-

deeni si armeeist, kes omas riigi warguses ja muil põhjusil õnnetumalt rappa on kukkunud.

Ruumid on halwad ja wange täis tuubitud. Kahekordsed narid. Pimedad. Süüa saab: üks kord 24 tunni jooksul liiter wedelat suppi ja $\frac{3}{4}$ naela leiba. Suurem osa wangest on haiged olnud: plekilihes tüüfuses ja korduwas soojastöbes. Palju on ära surnud. On „haigemaja“. Must, wastik. Haige püüab hirmuga „mittehaige“ olla, et mitte haigemajja sattuda. Sinna satuvad ka enamasti need, kes personaalile mingisugust kasu toowad, s. o. kes enam midagi ei suuda süüa, kel palawik äärmiselt kõrge. On juhtumisi, kus welskerid-sanitaarid raskesti haigelt wangiilt kõik wäärtasjad ära warastawad ja surma puhul omaste poolt toodud pesu sama teed läheb. Haigemajast kirjutakse haige siis wälja — kui sööma hakkab. Ajalehti sisse ei lasta. Samuti ei ole wiimase ajani kokkusaamise luba olnud, ainult mõni üksik juhtumine, kus raha rolli mängis. Kirjutada on võimalik ainult 2 lehekülge. Toitu saawad wähefjed (on ju suurem osa waesemast kihist) ja kes saawadki — ei pääse mööda mitmesugusest halbtusest, nagu: puuduvad mõned ained jne. Raha saata ei lubata.

On ka mõnesugune töö, kuhu wange sunnitakse minema, waatamata selle peale, et wiimased räpased, närused, hüljalinud. Kõige madalamal teisel puhatusel eest hoolitsemine. Ei ole pesu. Kellel on omakseid — sel on järk terwem. Teistel räbal, must, kuudewiisi kantud. Ei saa puhtaks pesta. Puudub ka seep. Sauna kätakse harwa ja kuigi, siis tuubitakse küll külje kõrwal see wäike nurgakene inimesi täis, nii et parem on saunast eemale hoida. Mustuse tõttu on haigus ka palju madal wõtnud: $\frac{1}{3}$ wangidest on raskesti haiged. — —

„Teine kiri — ülemused.

„11. mai hommikul — komando baraki wanema poolt: „Lambad taha nurka, hunt tuleb!“ Hakkas kibe töö, koristamine ja korraldamine igal pool hoowis, barakis, kogu laagri piirkonnas. Wangid ei taha heameelega just niisuguseid loomi, kes murdja nime kannawad, näha. Peale lõunat ilmusid kolm lakkutäis meest laagrisse, tuigerdasid kõige esiteks kööki, sealt puusepa töötuppa. Seal küsiti ka, kuidas toit on, aga õnnetuseks melie käest, kes „kõrgust“ nähes, kas wõi pikali kukub ja sellepärast said herrad meeldiwa wastuse — söök olla hea, hommikul kohwi, lõunal supp loomaltihaga ja õhtul jälle supp. Kahjuks unustas mees ütlemata, et kahekordse portsjoni peal on kõigest kaks meest puuseppade toast. Sealt läksid herrad barakki, kuhu mõne päewa eest teistest eraldatud poliitilised wangid ja lühikese aja istujad asetati.

Kuid mehed eksisid ära, nii tuli üks tupp sisse ja küsis, kas teine polkownik siia tuli, siis kuulsid wangid alles, kui suure sakstega siin tegemist on. Pole sarnast kirikukõrtsi lõhna, kui neil herradel õli, wangid küll kaua tunnud.

Need olid need suured herrad. Meil on aga veel ka wäiksemaid, meie igapäewaseid ülemusi, kes meid iga wäheha kui sõna wasturääkimise eest laterna posti lubawad tõmmata ja mõnelegi mehele rewolwri

pära maitseada on annud. Nii käib meil iga päew herra A. müts teise kõrwa peal nagu kasakal, joobnud. Kat-sub naisterahwaid käperdada. Nii juhtus hiljutit, et ta neiu M-le toorelt ligines. Kui ta aga sealt paraja wastuse sai, wihastas mees nõi, et nejut kartseri lubas wita. Kui neiu küsis, mispärast, wastas A., et põhjust tarwis polegi: „Sina oled sunnitööle mõistetud, sa oled kui loom. Mina olen niisuguseid tuhandeid maha... Kuid siin lõpetas ta lause.

Missugused meie igapäewased käsud on, näitab wiimane päewakäsk, milles punktid on, mis wõimata täita, näituseks, wangidel on keelatud üle kümne sammuna traataiale läheneda. Barak, kus sees elame, on aga waewalt wiis sammu ajast eemal. Niisuguseid ja palju wastikumaid nähtusi on siin palju.

Et meil siin wälise ilmaga igasugune ühendus puudub, siis katsum kõige wähemalt seda siinkohal ajnsa tõsise tööliste häälekandja kaudu kogu tööliste hulka teatada, missugustes tingimustes meie siin wangilaagris elame. Kui meie elust siin kõik kirja panna, siis saaks sellest terve testament. Selleks siin puudub igasugune võimalus. Ajnut meie igapäewastest nähtustest see kõige wärskem. See oli 11. juuni õhtu eel, kui meie kõrge kommandandi herra kapt. K. pealimast kodu sõitis. Purjus peaga sealt ikka harilikult tullakse. Tuli herral lõbus tuju, käskis telefoniga rätseppa T., kes wangilaagri rätsepa töökoja juhataja on ja ka wangilaagri lõbu majaseb wangina, oma juure saata, sest herra kommandandil olid riided linna sõidul ühes peaga segi läinud. Kõrge herra käsk sai muidugi jalamaid täidetud. Sinna jõudes anti temale kommandandi herra riided kätte ja kästi ära puhastada ja üle pressida. Rätsepal olid riided ja käsk käes, hakkas puhta südamega laagri poole kompima, ei jõudnud aga kuigi kaugele, kui juba käskjalg järele jooksis ja rätsepa tagasi käsutas. Mis siis muud kui tagasi. Kohale jõudes kuulis rätsepp, et herra olla raha riiete taskusse unustanud.

Kuid taskuid läbi otsides ei leitud mitte raha, nüüd oli otsus tehtud, mis kommandandi herra ka oma harjunud käega täide tahtis saata. Wang pandi herra elutuppa kinni ja herra läks püssi tooma. Rätsepp rewolwert joodiku käes nähes teadis juba, mis see tähendab. Tegid meeleheitliku hüppe ja pääsis õue, waewalt sündis see, kui ka pauk kõlas, kuid kuul wilistas õnneks mööda. Selle peale jooksid kõik majas olijad wälja, uuriti isekeskis asja järele, kuid tagajärg oli, et rätsepal sada marka pihku pisteti ja suu kästi pidada. Kust nad raha kätte leidsid, ei tea peale herraste keegi. Kuid rätseppa enam ei süüdistatud. Niisugune on meie igapäewane elu. Ühtki tundi ei wõi keegi julge olla, et talle kuuli ei anta.

Kawalmägi.

Wepel üks kiri.

Pildike wangilaagri elust. Meie aja wangilaagri elu tuletab meelde orjapõlwe, kus peksmine ja naljutamine käsi-käes käiwad. Kui herra weltweebel tuleb wangisid waatama, siis peame teda, kui Messia tulemist ootama. On meie ajnukene suur ülemus, sest kõrgemaid ametnikka näeme harwa. Oli ka õnn paari kuu jooksul wangilaagri ülemat kapten S.-i näha. Loot-

sime ka kõrge herra poolt midagi järelepärimist wangi-
gidega ümberkäimise ja tõidu kohta, kuid eksisime
rängasti, sest see suur ametnik seisis waewalt jalga-
del. Oli ju puru jooanud, nii et tal meelest ära läks
kõik ja ise küsimata minna on wangidel hädaohtlik,
sest hulljulget ootab maa-alune keller — karistus
weltweebli poolt 30 päewa. Igapäewane karistamine
on weltweebli käsul wangide söömata jätmine. Mitte
sellega ei lõpe, et üks päew ei saa süüa, waid 3 päewa
pead paastudes pattu kahetsema, ilma et sulle üha süüa
antaks.

Kõikide wangide nimel:

Allkirjad.

—o—

Wäike weste.

Wiimastel päewadel on midagi algupärast sündi-
nud. On nimelt terve rida nähtusi ilmsiks tulnud, mis
Eesti kodanlise „wisjonoomia“ lagunemisest tõttawad
tunnistust andma. Oli teine päris kenake ja euroopalik
„wisjonoomia“, et lase kas wõi Pariiskasel üles wõtta
ja Inglise kuninga albumisse panna. Oleks weel mõ-
ned head aartad renowerimata ja „renomeerimata“
kestnud, aga nüüd korraga, et tule taewas ise appi!

Et just kui põeks Eesti kodanlus mingisugust
„paha haigust“ wõi „galanti tõbe“. Siin seal lan-
gewad kõigiti korralikud ja representaabliit õhku tõus-
wad kodanlised ninad (mõllised ninad!) sisse ehk jälle
sigineb kodanlisele palgele niisugune korrake ime-
likku ilmaparanduse puudrit peale, kui oleksid karu-
marjad jahutõbes. Olge nii lahked ja wõtke istet,
seadke klaas külma weega käepärast, et ehmatahes
roos rinda ei lööks, ma ütlen teile midagi. Olete
walmis? Nii. Noh siis: Eesti kodanlusele on kom-
munismi pätsillus sisse läinud! Hoõdjs, kaitses, kog-
gus ja walgustas töölisi kommunismi eest, nüüd on
ise kommunismi täis kui tint!

Teie naeratate, teie ei usu? Olge head, siin on
faktid.

Kas meil on Eestis ajalehed wõi ei? Muudugi
on. Meil on kahesugused ajalehed, sotsialistlikud ja
kodanlised. Milles nende wahke seisab, seda on teine-
kord wäga raske kindlaks teha. Muudugi ei ole leht
weel sellest sotsialistlik, et talle ülesarwamata lõbu
sünnitab end nii nimetada. Kuid teistpidi oli kindel:
nimetas end mõni ajaleht ise kodanliseks, no siis
keegi teda sotsialistlikuks ei pidanud. Niisugused aja-
lehed, kes endid kodanlisteks nimetasid ja selleks
mai kuu lõpuni s. a. peetud said, olid „Kaja“, „Päe-
waleht“, „Postimees“ ja „Tallinna Teataja“. Nad üt-
lesid, meie oleme kodanlised ja keegi selle tõsiduse
ja otstarbekohasuse juures ei kahelnud.

Agas lubage nüüd üks küsimus?..

Kas praegu Eestis palju inimesi üle on jäänud,
kes oma pea julgeks panti panna nende lehtede ko-
danlise ilmawaate eest? Wõtub olla, et mõni julgeb
natiwuse ja rumaluse pärast, aga mina küll ei ris-
keeri. Inimesel on üksainus pea ja korraga — korraga
koristatakse ta sinult, et „Päewalehel“ wõi „Posti-
mehel“ lehti kommunistlik wooder..

Üks fakt on kindel: „Aasia sotsialismi“ wamm
on meie kodanlise ajakirjanduse alusmüüridesse tun-
ginud. Senni oli see wäikne perekonna saladus, mis
wiimastel päewadel, kahjuks, suure kella külge on
pandud. Ja nüüd teab iga üks, et „Tallinna Teataja“,
„Päewaleht“ ja teised truud naabrid on kõik puru-
kommunistlikud ajalehed.

Lugu algas nii, et meie „riigiwane“ Tõnisson
oma ammu proowitud „kange käe“ üles tõstis ja
raudteelaste-liidu juhatusel selle „kaelakohtu“ku“ piri-
pani. „Postimees“, „Kaja“ ja „Päewaleht“ hüüdsid
„brawoo“! — aga Tallinna Teataja“ arwustas ette-
waatlikult ja wiisakalt „riigiwana“ üleearust agarust.
See oligi patulangemise algus.

Kohe tuli „Kaja“ ja seletas, et „Teataja“ on
kommunist ja töötab Lenini ning Trotskiga käsikäes.
Aga „Teataja“ kui tõsine kommunist nägi „ülesand-
jas“ — nuuskuri.

Kes kohtupidamise praktikat tunneb, teab, et
ühest tunnistajast wähepoole on, sellepärast ajas ka
„Päewaleht“ wiibimata oma „erapooletult kristliku“
rinna ette ja hüüdis „Teatajale“: „Mis sa nüüd wastu
punnid, et sa kommunist ei ole! Ma ise kuulsin ja
nägin, kui sa Soosaare põllumehi kommunistliku Kriisa
tribunaali fassisid, aga nüüd, kus seltsimehed töölised
tõrguwad, tõmbad sa glaseed kätte ja walad „koodi“
pärast pisaraid.“

Sellega oli „Teataja“ kriips läbi. Kõigil oli selge,
et „Teataja“ on põrandalune leht, keda Hubel „põõsa
all“ toimetab.

Uppuja haarab õlekõrrestki kinni. Ja kui tal pä-
ris jämedad pakud pihku puutuwad, on ta päris õn-
nelik. Nii tegi ka „Teataja“.

„Aasia sotsialismi“ putru wajudes kiskus ta ka
maaliidu ja taewaliidu maokad talad kaasa. Maaliidul
oli wana patt hinge peal: ta oli nõudnud trükkikodade
sekwestreerimist, mis „Kaja“ „sotsialiseerimiseks“ tun-
nistas. „Päewaleht“ Reinuwaderil aga oli see ette-
waatamatus samal ajal, kui „Teataja“ streigi küsimu-
sega „kommunismi“ tegi, ise ka uut ilmakorda Na-
roowa tagustel eeskujudel looma hakata: ta nõudis
kunstikogude, mõelge — erawaranduste natsio-
naliseerimist!?! „Teataja“ haaras wiibimata „Päewa-
lehe“ kommunistlikust rebasesabast kinni ja nüüd...
ei ole meil Tallinnas enam ühtegi kodanlist ajalehte,
sest kõik nad on „sotsialiseeritud“ ja „natsionalisee-
rinud“! Kõik nad on pattu teinud ja jumala armust
ilma, nagu see taewaliidu keeles kõlaks. Ja tuleb wälja,
et neil asjaoludel äärmist paremat tija hakkab esi-
tama „Waba Maa“.

Ka kodanliste parteidega ei ole asi enam korras.
Wõtke näituseks streigiwabaduse paragraaf põhiseaduse
teisel lugemisel. „Waba Maa“ mehed kui „ülejäanud“
kõige parempoolsem erakond on omast uuest üles-
andest juba teadlik ja leiab, et streigiwabadus on üle-
liigne toredus. Rahwaerakond wäikib. Kõneleb küll
Tõnisson, aga tema on ju „sotsialistliku“ walitsuse
esitaja ja sotsialistina wõib ta streigiwabaduse wastu
kõnelda, ilma et rahwaerakonna „hingeoluline põhinel“
selle all kannataks. Agas keda me näeme kõnetoolil?
Maaliitlane K. Päts peab päris liigutawa kõne streigi-

wabaduse kaitseks ja ütleb, et see on tähtis punkt töörahwa elus. Ja tuleb wälja, et kõige tagurliksem on Asutawa Kogu tsentrum, kuna ta parema ja pahema ääre poole järjest „kommunistlikumaks“ muutub.

Oieti olen ma meie riigivanem Tõnissonile natuke ülekohut teinud, kui teda streigiwabaduse wastase „hingeolu“ ja kaelakohtulikku „põhihelit“ pärast kommunismi-süütaks pidasjn. Ta on igatahes palju suurem kommunist, kui ta, waeseke, ise teabki. Seda järeldan mitte küll sellest, et tal suur protsent Trotski iseloomu on, mitte ka ta haruldase ande puhul wõikümne sammu tagant näo järele kindlaks määrata, kui palju keegi Asutawa Kogu liige wõid ja muud „kalooriaid“ tarwitanud, ei, minu wõrdluse aluseks on Tõnissoni „riiklik mõttewiis“ ja riigimehe moraal, mis ta Naroowa tagant on omandanud. Emb kumb, kas kopeerib Tõnisson Lenini, wõi on Lenin Tõnissonit õppinud, aga suurtel meestel on ühesugused mõtted.

Olen mõnigi kord eneses mõelnud: miks Nõukogude Wenemaal ei tohi töölised streikida ja miks neid streigi puhul kaelakohtulikule wastutusele wõetakse. Kui nüüd aga Tõnisson Asutawas Kogus oma kaitsekõne pidas ja ütles: riigi asutuste töölised ei ole streik lubatud, sest riigi ametnikud on riigi wõimu kandjad ja teostajad, siis langes kui kae mu silmadelt. Heldeke, Wenemaal on ju tööstus riigistatud, töölised riik on ise ettewõtja ja töölised on riigi ametnikud, s. o. riigi wõimu kandjad ja teostajad. Kuidas wõib siis Lenin neid streikida lubada, kui need töölised Tõnissoni sõnade järele „riigi wõimu kannawad ja teostawad“? Lenin ei wõi neid streikida lasta ja Tõnisson ei wõi neid streikida lasta. Kumb on siis nüüd suurem kommunist, kas Lenin wõi Tõnisson?

Mina isiklikult arwan, et Tõnisson siiski suurem kommunist on kui Lenin, nimelt järgmistel põhjustel. Lenini maa on sõjaseisukorras, Tõnissoni maal walitseb rahu. Lenin on Wenemaa „diktaator“, Tõnisson on aga demokraatliku wabariigi peaminister. Ma ei tea, mis Lenin teeks, kui ta oleks demokraatliku wabariigi peaminister. Wõib olla, lubaks ta raudteelaste streiki, wõib olla, wõtaks aga kaelakohtulikule wastutusele. Kuid Tõnissoni kohta on kindlasti teada, et ta raudteelaste liidu juhatause wõtab kaelakohtulikule wastutusele.

Waadake, mu herrad, sellepärast on Tõnisson kangem „kommunist“ kui Lenin. Sest tema on Lenin — demokraatlikus wabariigis!

Milli Mallikas.

—o—

Ajakirjandus ja elu.

Üleaedsete endid piitsutamata.

Meie üleaedsetele, Eesti sotsiaaldemokraatidele, teeb nähtawasti lõbu aeg-ajalt endid tolle „kuulsa“ alamohwitseri lese kombel läbi peksta. Paljudel on wist weel meeles, kuidas nad maatöölise ametijühisuste kongressi järele endid „Pornuse meeste“ witsadega muhelsid. Nüüd, Saksa riigipäewa walimiste jä-

rele, on neile jälle kord sarnane haiglane tuju peale tulnud.

Polemiseerides „Kajaga“ rõõmustab „Sots.“ nr. 133 „ütlemata“, et Saksa riigipäewa walimistel iseseiswad sotsialistid enamussotsialistide kumul hulga kohti wõitnud on ja jagab hoope — imestage, seltsimehed! — just enamussotsialistidele. Ta nimetab iseseiswate jõu kaswamist Saksa töölise kaizenemiseks enamussotsialistide kodanlis-imperialistlikkudest wadetest ja soowitab, et ka kaugelenägijad kodanlased seda nähtust terwitaksid, sest — „mõida kindlamini Saksa proletariaat rewolutsioonilise Marxi õpetuse waimust kiini peab, seda vähem on Euroopas uusi sõjalisi sekeldusi karta.“

Meie arwates ei saa nüüd küll ei kaugele- ega lähedalenägija kodanlane rewolutsioonilise sotsialismi jõu kaswamist terwitada, sest see tähendaks kodanluse poolt iseendale surma soowimist. Meie arwates ei suuda ka rewolutsioonilise sotsialismi kaswamine Saksa maal ära hoida „uusi sõjalisi sekeldusi“ Euroopas, sest sarnane asi on pinnaks silmas Euroopa imperialistlikkudele riikidele — nijsama kui praegune punane Wenemaa. Ent meie ei taha praegu rääkida sellest küsimusest. Meid huwitab seekord „Sots.“ algupärane „ülewalpidamine“.

Ei ole teatawasti mingit suuremat wahet Saksa iseseiswate sotsialistide ja Eesti iseseiswate põhimõtete ega taktika wahel. Ei ole samuti wahet Saksa Noske ja Eesti Hellati talituswiisi wahel, nagu Eesti sotsiaaldemokraatide waated üleüldse ühte langewad Saksa enamussotsialistide waadetega. Ent on olemas väga suur wahe selles, kuidas Eesti sotsid omi ja wõbraid hindawad. Eesti iseseiswaid sotsialiste oleksid meie patenteeritud Marxi jüngrid walnis kõige lihta ja kontidega ära häwitama, aga Saksa iseseiswate wõit on neile „ütlemata rõõmustaw“. Saksa Noskesid ja Scheidemannisid nad kiruwad maa põhja, aga Eesti Hellatid ja Karl Astid on neile pühadused, mille njme üks iseseisew ei tohi suhu wõtta ilma aukartuses kumardamata.

Kuidas sotsid ise sarnast kaheotsaga mängu nimetawad, seda meie ei tea. Kuid meile näib, et see ei ole muud kui ettewaatamata enesepiitsutamise, mida ette wõetakse mõnel „eneseunustuse“ silmapilgul. Tahetakse teinekord endid näidata hästi rewolutsioonilistena, aga lastakse meelest, et see küllalt hästi kokku ei käi oma senijse tegewusega. Kirjeldatakse kaunis õiges walguses „euroopaalisi“ nähtusi, aga omade koduste asjade üle waigatakse ehk wassitakse neid.

Euroopa on ju kaugel, ent Eesti kodanluse lihapotid nii lähedal. Sotside kahjuks tuleb aga see, et sarnane edasi-tagasi „taktika“ enam ühtki klassiteadlikku töölise ei suuda eksiteele wiia. Selle „taktika“ üle wõiwad tõesti ainult kaugelenägijad kodanlased rõõmu tunda. Olgu seegi üleaedsetele troostiks.

Seepia.

—o—

Kiri toimetusele.

Et nõndanimetatud Eesti sotsiaaldemokraadid alati ja ikka ainult töliste huwide ja kaude eest on wõidelnud — on nende endi arwates kõigile ammugi päwaselge. On ju kõik, kes teijiti on julenud mõelda päästetud siit ilma paewast ja murest. Seda tõttas „Eesti sotsiaaldemokraatia“ esimaadleja Mihkel Martina trükitöölise kongressile selgeks tegema, et nemad kodanusega wõimu jagades töliste klassile suuresti kasu olewat toonud, kuid see jäeti hra Martina poolt kahe silma wahel, kuidas nemad ühes kodanusega järjekindlalt töölisi ja nende organisatsioone kõige alatumal kombel taga on kiitanud, mille juhtijaks nende partei „seltšimees“ Hellat on.

Mina tähendasin trükitöölise kongressil, et tölisteklassil kaks teed walida on: kas edasi sotsialismi poole või tagasi kapitalismi juure. Mina näitasin, et tölisteklassil ja eriti ka trükitöölistel tuleb hakata iseseiswat klassipoliitikat ajama, aga mitte sotsiaaldemokraatide taktika järele, kes on tölisteklassi kapitalistidele ja parunitele ära müünud ja et tölisteklassil aeg on Kautskyn ja Bebeli katekismus kõrwale heita. See muudugi „töölise partei“ esimaadlejale ei meeldinud, kes tähtendas, et mina olla soowitanud Margi õpetuse kõrwale heitmist, kuna mulle mõttesegi ei tulnud Margi õpetuse kõrwale heitmisest rääkida, kuid hra Martina ruttas „Sots.“ teatama, et mina olla soowitanud trükitöölise kongressil eest kätt „töölise parteile“ ja Margi õpetusele selga pöörata. Et kapitalistide toapoisid, Eesti sotsiaaldemokraadid, organiseeritud töölised on teile ammugi selja pööranud ja wõitlewad teiega niisama kui iga wastasega. Streigi wabadusest olete teie, hrad sotsiaaldemokraadid, teinud wangilaagrites ja wangiurgastes istumise wabaduse.

Niisugune on Eesti wabariigi streigiwabadus, millesse sotsiaaldemokraatide täolised herrad usuvad ja ka töölisi üles kuffuwad sellesse uskuma.

Wabariigi demokraatlik wõop ei maksa töölisele midagi kui selle alla peidetakse isewalitsuslikku sifu.

Sotsiaaldemokraadid teeksid paremini kui nad oma partei „seltšimehe“ Hellatilele lähjeks näpunäiteid andma, kuidas tuleks lasta töölise korterisi läbi otsida, aga mitte organiseeritud töölisi ei tuleks promoteerima nagu nad seda trükitöölise kongressil katsumid teha.

A. Tannebaum.

—o—

Protest.

Wiimajail päiwil on wangistatud rida esimese üleriikliku maatöölise ametiühisuste kongressi saadikuid ja töölise ühisuste juhataste liikmeid. Nii on wangistatud 10. juunil s. a. Allawere walla töölise

ühisuse esimees Gustaw Loeberg, esimehe abi Johannes Kõlu ja Jaan Reinson — Raasikult.

31. mail arreteeriti Anija töölise ühisuse esimees Aleksander Weltmann ja kongressi saadik Soon.

Sarnaste arreteerimiste sühiks on kõrwaldada mittemeeldiwaid ärksamaid töölisi, lõhkudes sellega töörahwa ridu. Tahetakse jälle kord maatöölisi wägiwallaga ära hirmutada ja nii nende tegewust halwata.

Maatöölise ametiühisuste üleriiklise liidu juhatus mõistab kõige ägedamalt hukka töölise wangistused ja awaldab kõige kindlamat protesti kaitsepolitsei tegewuse wastu, kelle korraldusel arreteerimised ette wõeti.

Tallinas, 19. juunil 1920. a. Nr. 14.

Maatöölise Liidu juhataste nimel

Esimees: J. Piiskar,

Sekretäär: A. Leps.

Wastutaw toimetaja: Jaan Piiskar.

Wäljaandja: Hans Kruus.

Ilmus trükist sm. A. Leps'i

Suurmaamandufelt ühismaapidamisele.

Hind 5 marka.

Seltšimehed! Saatke üksikasjalisi teateid walge terrori kohta Eestis! Kirjelbage töölise wangistamisi, piinamisi teadete kogumise punktides, wangikodades, sõjawäljakohtute tegewust jne. Teated olgu täpisealsed ja õiged.

E. Iseseiswa Sotsialistliku Töölise

Partei rühm Asutawas Kogus.

Seltšimehed töölised linnas ja maal!

Saatke „Töö ja Wõitluse“ toimetusele teateid töölise elust, ametiühisustisest liikumisest, kõigist wõimumeeste wägiwallategudest ja kuritarwitustest jne. Olge walwel ja paljastage kõike!

Seltšimehed! Laotage „Töö ja Wõitluse“ laiali ja koguge oma häälkandjale uusi poolehoidjaid linnas ja maal. „Töö ja W.“ talitus.